І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 30. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 13-го ЛЮТОГО 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, FEBRUARY 13, 1959 No. 30. VOL. LXVI.

АЙЗЕНГАВЕР ЗАПЕВНИВ БРАНДТА, ЩО ЗДА НЕ ДОЗВОЛЯТЬ СОВЄТАМ ЗАХОПИТИ БЕРЛІН

Вашингтон. — Посадник Берліну Віллі Брандт, що перебуває тепер на відвідинах у ЗДА, промовляючи під час прийняття, влаштованого в середу дня 11-го лютого ц. р. в готелі Астор на його честь, поінформував присутніх гостей і журналістів про свою розмову з през. Айзенгавером і про заяву президента в справі Берліну, яка, як заявив Брандт, дозволяє йому вернутися до цього обложеного міста „по мості довір'я". Розмова Брандта з през. Айзенгавером була дружня і Президент був дуже задоволений, вислухавши звідомлення про ситуацію в західньому Берліні і з радістю прийняв заяву Брандта, що населення міста Берліну не є застрашене комуністичними погрозами і намаганнями Совєтів захопити ввесь Берлін під комуністичну контролю. Президент із свого боку запевнив Брандта, що ЗДА рішені твердо боронити населення вільного Берліну проти будьяких зусиль знищити його свободу і ствердив, що ніяка комуністична загроза не звільнить З'єдинених Держав Америки від їх відповідальности за долю цього народу і що ЗДА не дозволять усунути себе від впливу на справу Західнього Берліну і протиставляться всіма доступними їм засобами кожночасним намаганиям Совєтів захопити західній Берлін під свою контролю. Свою промову під час прийняття закінчив Віллі Брандт заявою, що перехід трьох мільйонів людей із совєтської зони до Західнього Берліну був найкращим виявом волі німецького народу, яке голосувало своїми ногами за свободу проти комуністичного поневолення. На цьому прийнятті промовляв теж Генрі Кебот Ладж, представник ЗДА до Об'єднаних Націй, який ствердив, що Брандт своєю сміливою поставою проти совєтських погроз і намагань здобув признання не тільки всіх інших народів, — але й респект комуністичного світу. Посадник Брандт одержав під час бенкету в дарунку від американських громадян погруддя Линколна і в четвер дня 12-го січня взяв участь в урочистостях з приводу 150-річчя Линколна, влаштованих у Спрінґфілді, Илл.

Можливо, що Ніксон відкриє павільйон ЗДА на виставі в Москві

Москва. — 4-го липня ц. р. буде офіційно відкритий американський павільйон на міжнародньому Ярмарку в Москві, а цю церемонію переведе — можливо — віце-президент Ричард Ніксон. Американський павільйон коштуватиме 3,600,000 дол. і ЗДА прив'язують до нього чимале пропаґандивно-політичне значення. Ідею подорожі Ніксона до Совєтів підтримують деякі американські промислові кола, особливо президент фільмової індустрії Ерік Джонстон, який був в ЗДА одним із господарів Мікояна. Джонстон твердить, що подорож Ніксона, чи навіть президента Айзенгавера до Москви мала б для Америки ту добру сторону, що була б наявним заманіфестуванням американських миролюбних тенденцій і тому паралізувала б протиамериканську кампанію Совєтів. Подорож Ніксона з нагоди відкриття американського павільйону в Москві не була б „ревізитуванням" Мікояна — пояснює американська преса. Проте подорож залежить найбільше від „політичного клімату", який пануватиме літом цього року: чи теперішнє міжнародне напруження з приводу Берліну минеться і настане міжнародна „відлига", чи воно буде продовжуватись, а то й буде загострене. В цьому останньому випадку — Ніксон до Совєтів не поїде.

Роздрібний продаж товарів у січні збільшився на більйон долярів

Вашингтон. — Департамент торгівлі повідомляє, що роздрібний продаж товарів в місяці січні ц. р. збільшився на один більйон долярів в порівнянні з січнем 1958 року, і становив 16,340,000,000 долярів. Ця сума була дещо менша від грудня 1958 року, але вона була на 5 відсотків більша від січня 1958-го року, коли була найбільша господарська рецесія. Цей звіт зроблено на основі огляду 1,700 концернів для роздрібного продажу товарів, які мають в цілій країні коло 35,000 крамниць. Докладніший звіт буде оголошений пізніше, але рідко коли в пізнішому звіті бувають відхилення від початкових даних. Всі роди товарів у роздрібному продажу виказують збільшення, а зменшення видко тільки в продажі меблів і домаш. приладдя. В січні 1959 продано авт за 3,066-000,000 долярів, а в січні 1958 року а 2,810,000,000 долярів.

В АМЕРИЦІ

● **Секретар** Білого Дому Джеймс С. Гаґерті заявив, що президент Айзенгавер, після розмов із мехиканським президентом Адольфом Льопезом Матеозом в днях 19—20 лютого, можливо поїде до Оґести, Джорджія, на „вікенд". Ще не відомо, чи Айзенгавер виїде із Акапулько вночі 20-го, чи ранком 21-го лютого.

● **Пані Ф. Д. Рузвелт** пляную в березні відвідати Ізраїль, а також Іран, головним чином для того, щоб побачитися зі своєю донькою Анною, чоловік якої працює в тій країні як лікар.

● **Беллі Бінґсванґер**, колишня вчителька, 6-го лютого відзначила 91-ші роковини з дня свого народження, а 10-го лютого, як звичайно, пішла до школи соціяльного досліду в Ню Йорку, де вислухала лекцію на тему „Межові знаки модерної філософії". Вона з захопленням студіює філософію, хоч заявляє, що це — „дуже тяжка дисципліна".

● **Пані Шоклі** з Ст. Луїсу, Мізурі, ствердила, що її улюблениця мавпочка має всі познаки кору, на який кілька днів тому перехворіла її десятилітня донька. На запити журналістів ветеринарні лікарі не дали певної відповіді, чи хворіють мавпи на цю дитячу недугу.

● **10-го лютого в Ню Йорку** приймали парадою по Бродвеї і гостиною в Сіті Голл посадника Західнього Берліну Віллі Брандта. Не зважаючи на дощ, численна публіка стояла на хідниках, вітаючи німецького гостя, який їхав в авті з непокритою головою.

● **Міжнародна Спілка Автових Робітників у Дітройті** закликає Конґрес, ухвалити законопроєкт про зменшення числа годин праці в тижні, щоб обнизити число безробітних в автомобільному промислі. Спілка домагається також збільшити суму відшкодування, яке дістають безробітні.

● **Південні експортери тютюну** на своїх зборах у Денвіллі, Вірджінія заявляли, що уряд тримає у своїх магазинах 450 мільйонів фунтів тютюнового листу, і цим знижує ціну на тютюн цьогорічного врожаю. Деякі промовці вимагали, щоб уряд спалив ці запаси тютюну і таким способом усунув небезпеку демпінґу на тютюновому ринку.

ПОСАДНИК ЗАХІДНЬОГО БЕРЛІНУ В БІЛОМУ ДОМІ

Президент Айзенгавер із Віллі Брандтом, посадником західнього Берліну, під час відвідин останнього в Білому Домі.

Президент покликується на Линколна в боротьбі проти надмірного бюджету

Вашингтон. — Президент Айзенгавер промовляв на прийнятті з нагоди 150-их роковин з дня народин Абрагама Линколна і навів слова Линколна про те, що федеральний уряд не повинен позичати грошей на те, щоб вводити поліпшування в американське життя. Айзенгавер сказав, що наша держава, подібно як і в часах Линколна, „веде тепер боротьбу не тільки за сьогодні, але і за далеке майбутнє". Після того Президент навів слова з промови Линколна з 20 червня 1848 року, в якій Линколн заявляв, що „не буде позичати грошей", бо є проти того, щоб „робити несвоєчасні поліпшення". „Питання є, щоб щось робити, і не робити забагато. Я є проти надмірної і нетривкої системи", — казав Линколн. Айзенгавер зовсім не згадував про свою боротьбу проти демократів в Конґресі проти надмірних видатків. — Президент закликав, щоб — „дух Линколна" панував і тепер, коли вирішуємо важливі проблеми. Айзенгавер казав, що деякі визначні закордонні політики вважають Линколна за найбільшого державного мужа, і що в „серцях всіх тих, які люблять волю, є вічна пам'ять" про Линколна.
повів11949шняпл я я п япла

В Білому Домі вірять, що Доллес зможе залишитися на своєму становищі

Вашингтон. — У зв'язку з поширюваними вістками про те, що президент Айзенгавер думає вже про наслідника державного секретаря Джана Фостера, Доллеса, який захворів і лежить в шпиталі, 11-го лютого появилося рішуче заперечення Білого Дому цих поголосок і секретар Джеймс С. Гаґерті заявив, що Президент зовсім не думає про те, щоб хтось міг зайняти становище Доллеса. День раніше часописи принесли були вістку „з добре поінформованих кол", що президент Айзенгавер має аж шістьох кандидатів на державного секретаря на випадок резиґнації недужого Джана Фостера Доллеса. Ці кандидати, — це американський амбасадор до ОН Генрі Кебот Ладж, підсекретар для економічних справ в державному департаменті Даглес Діллон, голова Чейз Мангеттен банку в Ню Йорку Джан МекКлой, державний підсекретар Крістен А Гертер, президент Американського Червоного Хреста ґенерал Алфред М. Ґрунтер та інженер Герберт Гувер, який давніше був державним підсекретарем. Найбільші шанси мають два перші, це значить Ладж і Діллон, а за ними йде Гертер, який заступає Доллеса під час недуги. Та Президент заявив, що він хотів би, щоб Доллес вернувся до праці, бо „ми маємо тільки одного Доллеса в цілій країні" Ладж має 56 років, а Діллон 49. Можна сподіватися, що вони обидва не мали б спротиву в Сенаті, коли б Президент мусів таки займенувати когось на місце Доллеса.

ОФОРМЛЕНО КУРАТОРІЮ ФОНДУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ПРИ ЗУАДК

Ню Йорк. — Минулої середи, 11-го лютого ввечорі, тут у приміщеннях Наукового Товариства ім. Шевченка відбулися скликані ЗУАДКомітетом чергові наради представників ряду наукових інституцій та організацій письменників, журналістів і мистців, на яких прийнято правильник та оформлено кураторію Фонду Української Культури при ЗУАДКомітеті. Ціллю цього фонду, згідно з правильником, буде: організувати матеріяльну допомогу найбільш потребуючим працівникам таких ділянок української культури, як наука, письменство, різні роди мистецтва і т. п. Фонд цей творять організації, які об'єднують працівників тих ділянок української культури. Конкретно, правильник підписали або ще евентуально підпишуть, як члени-основники — Наукове Товариство ім Шевченка, Українська Вільна Академія Наук. Об'єднання Українських Письменників „Слово", Спілка Українських Журналістів, Об'єднання Українських Образотворчих Мистців, Український Музичний Інститут. Усі вони були заступлені на цих нарадах, що їх відкрив президент ЗУАДКомітету д-р Володимир Галан та якими проводив голова Об'єднання Письменників „Слово" та тимчасовий голова Фонду п. Григорій Костюк. По двох представників із згаданих організацій мають, згідно з правильником, творити Кураторію Фонду, вибираючи з-поміж себе трьох членів Управи. Весь Фонд підлягає контролі комісії, складеної із голів Контрольних Комісій тих організацій, що підписали його правильник та, очевидно, Контрольній Комісії ЗУАДКомітету. Потверджено дотеперішню Управу Фонду в складі: п. Г. Костюк — голова, інж. Ол Гладишовський — заст. голови та п. О. Тарнавський — секретар, що виконує також функції касира.

ПОМЕРЛА ДРУЖИНА ВОЛОД. ВИННИЧЕНКА

Париж. — В Мужен у Франції померла дня 6 лютого ц. р., після тяжкої недуги, на 75-му році життя Розалія Винниченко, дружина померлого ще в березні 1951 року кол. голови Директорії письменника Володимира Винниченка. Останніми місяцями вона, напів спаралізована, тяжко хворіла і перебувала у шпиталі. Опікувалася хворою малярка Іванна Винників.

ПРОДОВЖУЄТЬСЯ ІНТЕНСИВНА ПІДГОТОВА ДО VII. КОНҐРЕСУ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Вашингтон. — Тут уже від деякого часу ведеться інтенсивна підготова до VII Конґресу Американських Українців, що має відбутись в готелі Статлер в днях від 21 до 23-го лютого. Крім полагодження цілого ряду формальностей, голова УККА проф. Л. Добрянський зосереджує свої заходи головно на стараннях, щоб у цьому Конґресі взяли участь та висловили Конґресові свої погляди на актуальні справи члени Уряду і Конґресу. Цілий ряд законодавців, між ними сенатори Дад і Лавші та конґресмени Бентлі, Джад, Фіґен, Флод, Заблоцкі та інші, вже зголосили свою участь і свої виступи, а від ряду інших ще очікується відповіді. Більшість законодавців мають ще в свіжій пам'яті недавнє відзначення в Конґресі роковин проголошення незалежности і соборности Української Республіки та інформації, які у зв'язку з цим були їм переслані. Згідно з дотеперішнім перебігом цієї підготови, недалекий Конґрес має багато виглядів на те, щоб справді стати сподіваною маніфестацією в користь визвольних змагань українського та інших поневолених Москвою народів і американської підтримки для тих змагань. Між іншим, плянований у зв'язку з Конґресом бенкет та його програма, зокрема виступи американських державних мужів і законодавців будуть фільмовані і передавані через телевізію на струї ч. 5 у Вашингтоні.

Також в канцелярії УККА в Ню Йорку справа підготови до недалекого Конґресу є в повному ході. З кожним днем напливають нові зголошення до участи в Конґресі та різні пропозиції щодо його переведення. Усі зголошення дбайливо реєструється та робиться все можливе, щоб підготова до Конґресу, від якої в більшій чи меншій мірі залежить і успіх самого Конґресу, була виконана в усіх подробицях. В друку є вже звідомлення з діяльности і програмова книжка, приготовляється відповідні відзнаки для делеґатів і гостей і т. п. З'їзд делеґатів до Вашингтону почнеться вже в п'ятницю, хоч сам Конґрес починається в суботу. В п'ятницю по полудні передбачена також пресова конференція, на якій представники крайової преси будуть поінформовані про американських українців і їх ідеали та про Конґрес і його цілі, як і загально про український нарід і його змагання до волі та незалежности в затяжній боротьбі з комуно-московським окупантом.

Хрущов відвідає скандинавські країни

Осльо. — Норвезький прем'єр Ейнар Гергардзен заявив в парляменті під час пресової конференції, що совєтський прем'єр Нікіта Хрущов „в цьому році" прибуде з відвідинами до Норвеґії, Швеції і Данії. На останній зустрічі прем'єрів і міністрів закордонних справ названих трьох країн обговорювано плян подорожі Хрущова по Скандинавії і рішено „співпрацювати в зорганізуванні такої візити". Хрущов віддавна хотів поїхати до Скандинавії. Перебування Норвеґії і Данії в західньому бльоці НАТО є сіллю в оці Совєтів, які погрозами та обіцянками намагаються відтягнути їх відтіль. Соціялістичні уряди в цих країнах, як теж живі ще протинімецькі настрої облегшують комуністам пацифістичну пропаґанду, яка насправді наставлена на розбивання західнього фронту. Візити Хрущова до цього часу не зреалізовано в Скандинавії головно внаслідок настроїв у зв'язку з масакрою на Мадярщині та іншими міжнародними кризами. Тепер ніби настала для такої подорожі відповідніша пора. Пляни тієї подорожі мають бути — за ствердженням норвезького прем'єра — скоординовані урядами Швеції, Норвеґії і Данії.

Два українські юнаки вибрались з Ню Йорку на Захід шукати індіян і натрапили на шерифа

Мілвокі, Вис. — Місцева і позамісцева американська преса широко описує пригоду двох малолітніх українських „Дейві Крокетів", що вибралися з Ню Йорку на „Дикий Захід" полювати на індіян, але доля була проти них, і їх вполював в Медісоні, Висконсин, повітовий шериф. Із загальних повідомлень виходило б, що 11-літній Юрко Курило і 15-літній Аркадій Гавриленко, маючи в жилах козацьку кров, а в пам'яті американські піонерські часи, винесли однодушну резолюцію, що давня засада: „Іди на Захід, молодий чоловіче" ще не вийшла з моди та постановили її здійснити. Не маючи виглядів на те, щоб придбати необхідного для такої виправи доброго коня, вони використали модерніший засіб льокомоції: сіли на літак і опинилися в Медісоні. Подробиці їхньої виправи на захід ще не цілком відомі. В Медісоні вони вийшли з літака в четвер, 5-го лютого, рано. День минув без пригод, а ніч вони провели, прощаючись з цивілізацією, в одному з місцевих мотелів. В п'ятницю рано вони приїхали автобусом до Висконсин Деллс і тут їх спіткала непередбачена пригода у формі поліції.

(Закінчення на стор. 4)

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Статтю ред. Володимира Душника про антисовєтський резистанс в Україні**, надрукував у 4 числі за січень 1959 р. каліфорнійський „Імпакт", часопис видаваний каліфорнійською радіовою стацією К-АСЕ. Написана ця стаття у зв'язку з Берлінською кризою й автор розглядає в ній проблему розбиття совєтського „моноліту", як єдиної можливости зліквідування загрози московського імперіялізму й аґресії. В статті поданий огляд українського антисовєтського спротиву під час війни і після війни до останнього часу і висловлено вимогу, щоб ЗДА визнали Україну як окуповану націю, управлену до свободи і державної незалежности, і разом з цим до допомоги вільного світу.

● **Сесія УВАН присвячена пам'яті Миколи Зерова**, видатного українського поета і літературознавця, знищеного Совєтами, відбулася в неділю, дня 1-го лютого ц. р. у Вінніпеґу в приміщенні УНДому. На програму сесії склалися доповіді д-ра Марка Антоновича на тему „Зеров, як поет" (що її відчитала з огляду на відсутність автора д-р М. Рудницька) та д-ра Ярослава Рудницького на тему „Зеров, як літературознавець". Твори Зерова рецитували п-на Д. Гаврисишин і пп. Д Яремчук і М. Гнатів. Проводив сесією д-р М. І Мандрика.

● **Про перші мапи з назвою „Україна"** і про їх авторів Тому Маковського і Ґільйома Левасера де Боплана говоритиме ред. Богдан Кравців на Науковому Засіданні Історичної Секції УВАН у ЗДА, що відбудеться в залі Українського Інституту Америки в неділю, дня 15-го лютого ц. р., о год. 6-ій вечора. Доповідь буде ілюстрована оригінальними мапами Маковського, Боплана й інших картографів 17-го сторіччя, як теж фотостатами деяких унікатів.

● **Українська Студентська Громада в Ню Йорку** влаштовує в неділю, дня 15-го лютого 1959 Мистецький Вечір, в якому беруть участь молоді поети і письменники. Крім цього у програмі передбачені співоче, скрипкове й фортепіянове соло. Дохід призначений на „Горизонти" й іншу студентську пресу. Вечір відбудеться в Українському Народному Домі в Ню Йорку. Початок о годині 6.30 вечером.

КИПР СТАНЕ ОКРЕМОЮ ДЕРЖАВОЮ

ГРЕЦІЯ І ТУРЕЧЧИНА ОСТАТОЧНО ПОГОДИЛИСЬ ЩОДО МАЙБУТНЬОЇ ДОЛІ КИПРУ. — ГРЕЦЬКИЙ І ТУРЕЦЬКИЙ МІНІСТРИ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ПРИБУЛИ ДО ЛОНДОНУ ДЛЯ ПОІНФОРМУВАННЯ АНГЛІЇ

Лондон. — Грецький і турецький міністри закордонних справ, Еванґельос Аверoф-Тоссізас і Фатін Русту Зорлю, прибули до Лондону у середу 11 лютого ц. р., в кілька годин після того, як у Цюріху в Швайцарії, після останньої двогодинної наради, осягнено повну згоду на грецько-турецькій конференції в справі середземноморського острова Кипр. На тій конференції, що тривала від 5 до 11 ц. м., були приявні прем'єри обох названих держав, Константин Караманліс і Аднан Мендерес. Оприлюднено спільний комунікат, який стверджує, що після вичерпних нарад, які відбувалися „в атмосфері сердечної приязни", осягнено повну згоду. Вона полягає у тому, що Греція зреклася свого давнішого постуляту щодо прилучення Кипру до неї, а Туреччина зреклася свого постуляту на поділ Кипру на грецьку і турецьку частини. Обидві держави погодились, що Кипр має стати незалежною державою до кінця цього року. Однопалатний парлямент складатиметься з двох національний курій грецької і турецької. Президентом Кипру буде грек, його заступником турок із правом „вета" проти таких рішень з ділянки закордонної політики, які загрожували б безпеці Туреччини, що є найближчою сусідкою Кипру. Гарантом збереження договору буде спільна англо-турецько-грецька армія стаціонована на Кипрі. Інтереси Англії і Північно - Атлантійського пакту, що його членами є Англія, Греція і Туреччина, будуть збережені тим, що на Кипрі залишаться англійські військові бази. Наприкінці конференції в Цюріху відбувся бенкет з участю всіх членів конференції, на якому обидва прем'єри один одного вітали з успіхом конференції. Грецький і турецький прем'єри негайно після того відлетіли до столиць своїх країн. Обох їх вітали — Караманліса в Атенах і Мендереса в Анкарі — як тріюмфаторів. Хоч у Греції і на Кипрі таке переконання, що греки більш поступилися туркам і турецькі „зиски" більші, проте політичний і релігійний лідер кипрських греків, архиєпископ Макаріос, підтримав на цілій лінії Цюріхське порозуміння. Грецький уряд стояв із ним у контакті під час переговорів у Цюріху, а прем'єр Караманліс відбув півторагодинну розмову з Макаріосом негайно після того, як прибув до Атен. Міністри закордонних справ Греції і Туреччини поінформували англійського міністра Селвина Ллойда про подробиці договору. Англія має дати на нього свою згоду, яка — як твердять газети — напевне прийде. Англійський уряд хоче дістати ще ґарантії, що на Кипрі не прийдуть до влади комуністи та що будуть збережені англійські господарські інтереси. Кипр не буде членом британійського Комонвелту, зате може приступити до НАТО. Цюріхське порозуміння мусить дістати затвердження парляментами в Греції і Туреччині, після того має відбутись ще формальна конференція Англії, Греції, Туреччини і представників кипрських греків і турків.

Це велика подія, яка віщує закінчення близько чотирирічної, кривавої боротьби на Кипрі, де підпільно - революційна грецька організація ЕОКА вела нещадну війну проти англійської адміністрації, яка з черги стосувала брутальні репресії. Паралельно спорадично вибухали на Кипрі грецько - турецькі заворушення. Жертвою тих подій впало протягом останніх 4-х років близько 500 осіб, не рахуючи поранених та ув'язнених. Загальна амнестія мала б укоронувати замирення.

Захід і Совєти змагаються за впливи в Ірані

Тегеран. — Президент Айзенгавер, англійський прем'єр Геролд Мекміллен, турецький президент Селяр Баяр і пакістанський президент Мохаммед Аюб Хан переслали в минулу п'ятницю іранському шахові Різі Палеві листи з наполегливими порадами не в'язатися з Совєтами та не відступати від бльоку з західнім світом. Іран, який є членом прозахіднього Баґдадського пакту, почав хитатися від липня мин. року, коли-то в Іраку військова революція винищила короля і весь активний прозахідній політичний табір. Іранські керівні діячі почали лякатися, щоб та сама історія не повторилась в Ірані. На минулорічній липневій конференції держав Баґдадського пакту в Лондоні (Англія, Туреччина, Іран, Пакістан і нечинний Ірак) державний секретар Доллес обіцяв, що ЗДА готові підписати двосторонні договори з Туреччиною, Іраном і Пакістаном. Найбільшою трудністю є настоювання Ірану і Пакістану, щоб ЗДА зобов'язались поспішити кожній з тих держав на поміч у випадку всякої їхньої війни. Тим часом ЗДА погоджуються прийти з допомогою тільки у випадку комуністичної загрози. Тим часом Совєти вислали 29-го січня ц. р. до столиці Ірану Теґерану велику місію під головуванням заступника совєтського міністра закордонних справ Владіміра Ссмьонова, який старався за підписання совєтсько-іранського „пакту безпеки" і договору про фінансову й технічну допомогу Іранові. В минулу середу Ссмьонов несподівано відлетів до Москви. Здогадуються, що, мабуть, під натиском з Заходу, іранський уряд дав пізнати большевикам, що їхні залицяння безуспішні.

У СВІТІ

● До Сочі над Чорним морем причалив грецький корабель „Олімпія" з найбільшим від кінця останньої війни транспортом американських туристів: 450 осіб приїхали з Америки подорожувати по Криму й Кавказу.

● **Італійська княжна Габріеля** з Савойського дому рішилася перейти на мусульманство — повідомили італійські та іранські газети. Офіційно нічого про це не сказано. Про княжну Габріелю згадували в останньому часі, як про майбутню дружину іранського шаха Різи Палеві, який недавно розвівся з королевою Сорaєю.

● **Під час минулотижневих військових маневрів у Західній Німеччині**, в яких брало участь 60,000 вояків, згинуло 6 американських вояків і 4 німецькі цивілісти, в автомобільних катастрофах, від затруєння газом й від електричного струму високої напруги.

● **Паризький суд засудив на** смерть двох альжирських терористів, які стріляли у вересні мин. року до міністра Жака Сустеля, фанатичного ворога самостійницького руху мусульман в Альжирі. Французький суд відмовився визнати терористів членами альжирської повстанської армії і судив їх як кримінальних злочинців.

● **З Копенгаги (Данія)** вислано літаком до Лос Анджелесу найстаріший у світі апарат для записування звуків, так званий телеграфон, сконструйований у 1899 році данським винахідником Вальдемаром Пульсеном. Цей музейний експонат буде виставлений на технологічній виставці. Він усе ще діє,

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$ 12.00	One year	$ 12.00
На пів року	6.25	Six months	6.25
На три місяці	3.25	Three months	3.25
В Джерзі Ситі і закордоном:		Jersey City and Foreign Rates:	
На рік	$ 14.00	One year	$ 14.00
На пів року	7.50	Six months	7.50
На три місяці	4.00	Three months	4.00

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЄДНІСТЬ ПРОТИ АГРЕСІЇ

„Поки вільний світ одностайний, зокрема одностайні З'єдинені Держави і Британія, і поки вони зберігають свою силу, Росія бачитиме, що мир і його блага відкривають кращі можливості, ніж нищівна війна", — пише Винстон Черчилл в „Епілогу" до однотомового видання своєї шеститомової „Історії другої світової війни". Він переводить ширше цю тезу, яка в єдності західнього світу, передусім в американсько-англійському союзі, вбачає найпевнішу греблю проти натиску совєтського імперіялізму. Очевидно, що Черчилл, як один із безпосередніх і найголовніших авторів того післявоєнного порядку, чи радше трагічного розгардіяшу, який виник із Ялтинського і Потсдамського договорів між ЗДА, Англією і СССР, не засуджує західньо - альянтської політики з часів останньої війни. Цитуючи критиків, які кажуть, що та війна „привела тільки до стану ще небезпечнішого й похмурішого, ніж він був на початку", він відповідає їм: „Навпаки, вірю твердо, що ділали ми не намарне". І саме найбільшу користь у наслідках останньої світової війни він бачить у тому, що західній світ дійшов врешті до свідомости, що в єдності лежить не тільки його власна сила, але й порятунок всього людства.

Ця теза старенького англійського державного мужа знаходить раз-у-раз потвердження в актуальній дійсності. Іншими словами, але в тому самому дусі звітував про висліди своєї одноі тижневої подорожі по Західній Европі державний секретар Джан Фостер Доллес. Він з притиском стверджував, що англійські, французькі і західньо-німецькі державні керівники у повній гармонії узгіднили з ним спільну поставу в Берлінській справі, короткий сенс якої полягає в тому, що не можна поступитися ні на крок перед совєтським шантажевим натиском. Політичний зміст такого становища Заходу в тому, що навіть найбільша непоступливість принесе найбільшу користь, якщо вона буде одностайною і послідовною. Англійські консерватисти, які стоять нині при владі і визнають політичну філософію свого духового лідера Черчилла, будучи під постійним натиском збоку „співіснувальників" угодовецьких соціялістів, викували гасло „нема поступок без поступок". Ця, мовляв, засада змушує західні великодержави відкидати совєтський проєкт „вільного міста" в західньому Берліні та 28-членної конференції для підписання миру „з двома Німеччинами", і не висувати ніяких конкретних контрпропозицій, поки самі Совєти не виявлять готовости відступити з своїх імперіялістично - агресивних позицій. Тому Захід має обмежитися тільки пропозицією відбути конференцію міністрів закордонних справ, яка ніби мала б шукати виходу з сліпої вулиці, де опинилася вся проблема майбутности Німеччини.

Прастара істина „в єдності сила", — це в нинішній міжнародній конфігурації сил найкраща рецепта на протидіяння совєтському імперіялізмові. Логіка большевицької революції, що має перед собою „месіяністичну" ціль на ґлобальну скалю — перемогу комунізму в цілому світі й знищення всіх інших устроїв, — не дозволяє большевикам зупинити свого аґресивного походу, тим паче, що ця революція поєднує комуністичну місію з старою місією російського „Третього Риму". Сам Совєтський Союз не зревідує своєї політики, сам він не може відмовитись від своїх цілей чи змінити радикально свої методи, бо вони тісно пов'язані з усією істотою тієї держави, її режиму, її духового клімату. Спаралізувати совєтську імперіялістичну аґресивність можна тільки силою, або такою поставою, яка не залишала б ніякого сумніву в большевиків, що на випадок воєнної аґресії буде дана негайна нищівна відплата. Коли ж іде про політичний наступ методами холодної війни, то унешкідливити його можна тільки рішучою і одностайною відсіччю цілого західнього фронту, настільки одностайного, щоб не можна було побоюватись його розколу.

Це дуже добре розуміють Доллес і Мекміллен, де Голь і Аденауер. І тому з Лондону, Парижу і Бонну посипалися спростування газетних обмірковувань здогадних розбіжностей у підході зах. альянтів до проблеми Німеччини й Берліну. Всі вони ствердили, що нема найменшої розбіжности в рішенні зберігати військові гарнізони у західньому Берліні на основі договорів з Совєтами з останньої війни, навіть, коли б прийшлось боронити військовою силою те право. Це найбільш переконливий арґумент для Москви. І з цього погляду подорож Доллеса була великим успіхом. Тим більше співчуття має весь вільний світ до цього невтомного державного мужа, що на другий день після повороту до Вашингтону від'їхав він до шпиталю на операцію.

РУСИФІКАЦІЯ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ

Не зважаючи на всі заперечення совєтських комісарів від науки, культури і літератури та всіляких „проґресистів" в ЗДА і в Канаді з приводу кожного розкриття того чи іншого факту про ведену Москвою русифікацію України, самі вже совєтські видання й часописи повні доказів про наявність тієї русифікації в різних ділянках українського життя.

Для прикладу варто навести зачерпнутий із совєтських джерел матеріял про наполегливу русифікацію Західньої України, значить, земель, окупованих Москвою дефінітивно щойно в 1944-45 роках, де до другої світової війни майже не було росіян (польська офіційна статистистика з 1933 р. не виявила й однієї десятої процента росіян серед населення Львівського, Тернопільського і Станиславівського воєвідств, а кількість росіян у Волинському воєвідстві встановила на 0,6%).

Сьогодні західньо - українські землі просто залляті росіянами, що займають усі важливіші ключові позиції в партійному й урядовому апараті. Наприклад, якщо йде про колишню Галичину, то секретарем перемишлянського райкому партії є Коченков, секретарем городецького райкому Глазунов, секретарем сокальського райкому Хорошилов, секретарем красненського райкому Крамской, секретарем золочівськ. міськкому Постніков, секретарем брідського райкому Давідов, секретарем тернопільськ. міськкому комсомолу Шавирін, директором чортківського будинку культури Сабадін, секретарем теребовельського райкому Белюхін, секретарями дрогобицького міськкому Жуков і Стратонов, секретарем обкому партії в цьому ж місті Дружинін, секретарем коломийського райкому Тімофеєв, секретарем обертинського райкому Воробйов і т. д. Всі, хто жив у тих околицях до війни, знають, що ніколи там „українців" з такими типоворосійськими прізвищами не було. Подібна ситуація на Буковині і на Закарпатті. Секретарем кіцманського райкому партії є Козаков, секретарем ленінського райкому міста Чернівець Хоптєв, старшим інспектором чернівецького обласного управління культури Вєсьолов, секретарем хустського райкому Смірнов і секретарем мукачівського райкому Корнєв.

Існує у Львові, що, як відомо, є офіційною столицею Західньої України, Державний університет ім. Ів. Франка. Але ж, як переглянути каталоги видавництва цього „українського університету", то кожного, навіть не-українця, здивує факт, що понад 70% видаваної ним наукової літератури друкується ... російською мовою. В каталозі книжок з геології на 1958 рік, виданому цим університетом, повідомляється про вихід аж сімох збірників і праць в цій ділянці, але п'ять із цих видань друковані виключно російською мовою, одна російською і українською і тільки одна (Е. К. Лазаренка „Курс мінералогії") українською. До речі, сам каталог видавництва університету надрукований російською й англійською мовами.

Про русифікацію в ділянці мови в Західній Україні можна писати не тільки цілі статті, але й багатотомові праці, сповнені найрізнородніших курйозів. Цікаву в'язанку ілюстрацій до цього питання привела у вересні м. р. київська „Радянська Культура" (орган міністерства культури УССР), і то з Тернополя, де не було ніяких росіян, і де ніхто не говорив російською мовою. Кращих прикладів на те, як Совєти запаскуджують українську мову, важко було б, здається, не то записати, але й вигадати.

Як виходить із репліки, надрукованої у згаданій газеті, в Тернополі, на новому будинку перукарні ч. 2 контори комунального обслуговування „красується" тата вивіска „Косметичний кабінет проводить: знищення плям, угрів, прищів, веснушок". Текст цієї вивіски „сочинив" сам таки завідувач перукарні „товариш" Поліщук. На крамниці кулінарних виробів (на вулиці Леніна в цьому ж таки Тернополі) кореспондент „Радянської Культури" (не -енко, але таки ж якийсь Якушкін) прочитав ще кращу, і навіть „коштовно оздоблену" вивіску, яка повідомляє, що „в продажі є мучні півфабрикати, пирожне" і т. д. Над годинниковою майстернею в цьому ж місті, висить загадковий напис, що „Згідно паспорта гарантійний ремонт годинників безплатно". Над „хімчисткою", т. є. хемічною пральнею, висить ще загадковіший напис: „Прийом фарбування вовняних і бавовняно - паперових тканин". Але рекорду в оригінальності добилися автори вивіски над механічною майстернею, з якої прохожий довідується, що в цій же майстерні „виконуються такі роботи ремонт арифмометри рахівничовичіслювальних машинок".

Автор репліки, названої „Тернопільські грамотії", обурюється на керівників тернопільських підприємств, що такі вивіски — це, мовляв, „страхітливе знущання з мови, неповага до неї". З цим можна було б погодитися, але з тим, що перекидання відповідальности за такий стан на Бога духа винних керівників підприємств тут ні при чому. Винна вся совєтська русифікаційна система, що всіма доступними їй засобами намагається спотворити українську мову в очах самих українців і знищити її, як мову культурного европейського народу.

ПЕРЕДВИБОРЧІ НАСТРОЇ В АНГЛІЇ

Лондон. Останні вибори до парляменту Великої Британії відбулися 25-го травня 1955 року. На тих виборах більшість посольських місць здобула Консервативна Партія. Партія Праці, що мала внутрішні роздори, хоч і вірила в перемогу, однак на виявила належної активности у виборчій пропаґанді, і мусіла лишитися в опозиції. Уряд Ідена (пізніше Мекміллена) пережив від 1955 року немало криз і труднощів. Найтяжчою пробою для консервативного уряду була атака на Єгипет у листопаді 1956 р. Ця війна зруйнувала давні впливи Англії на Середньому Сході і відкрила двері для російської пропаґанди серед арабів: Москва виступила в ролі оборонця національних рухів. Нещаслива єгипетська кампанія привела до кризи. Іден мусів залишити становище прем'єра, а його наступник Мекміллен виявив визначні організаційні і політичні таланти. Новому урядові Мекміллена вдалося стабілізувати курс британської валюти і удержати народне господарство і матеріяльне життя народних мас на певному рівні. Господарство Британії залежить від торгівлі з цілим світом, і англійці розуміють, що всякі раптові зміни в державі і міжнародні потрясення можуть принести тяжкі наслідки для всіх і для кожного на цьому острові. Тим то й недалекі вибори до парляменту відбудуться під знаком забезпечення господарського розвитку і матеріяльного рівня суспільства. Дві головні партії будуть змагатися за душу виборців: Консервативна і Партія Праці. Доповнюючі вибори, що відбулися в Англії впродовж останніх місяців року, не дають ще підстав твердити, що в нових виборах до парляменту переможе Партія Праці. В Англії відбувається те, що спостерігаємо в різних країнах високого господарського рівня: робітники в масі перестають себе почувати забутими Богом „пролетарями", вони часто живуть на вищому рівні, ніж люди інтелектуальної праці, і починають уявляти собі, що вони належать до „середньої кляси". Це особливо помітно серед робітничої молоді, яка матеріяльно добре стоїть і не знає того, що ці матеріяльні здобутки є наслідком кількадесятилітньої дуже важкої професійної роботи й боротьби їхніх батьків, згуртованих у Партії Праці.

Цими днями виявилося, що група фірм сталевої промисловости почала на свою руку переводити дослідження в деяких виборчих округах Британії, щоб виявити відношення громадян до націоналізації сталевої індустрії. Провідники Партії Праці, яка обстоює націоналізацію сталевої індустрії, піднесли протест проти цієї акції, фінансованої сталевими фірмами. Однак, ця пригода не викликала в масі особливого відгуку. Адже ж робітники є певні, що в націоналізованих підприємствах їм платитимуть більше. Англієць не вдається в теорії, він шукає конкретної відповіді, охороняючи в першу чергу свої власні інтереси. Результат виборів буде залежати від позиції молодого покоління. Консерватисти вірять у перемогу зокрема тому, що від 1945 року не стало 3 мільйонів виборців, що тоді голосували за Партію Праці (повмирали). Але що скаже молодь, на це ще немає відповіді.

П. Феденко

БУДНІ МОЇ...

Будні мої
безтурботно течуть,
Наче пруги океану.
Сосни довкола
постелю тчуть
Зайді-туману.

Сонце золотить
брунатні бори,
Хмари мережать панелі.
Зором вітаю
з моєї гори
Пляжі в Кармелі.

Десь ненаситна
заглада кружля,
Чвари, незгоди і війни, —
Тут веснопром
цвіте земля,
Обрій спокійний.

Чом же для тебе
немає краси,
Серцекрилатий човне!?
Інші вчуває
воно голоси,
Тугою повне.

ЯР СЛАВУТИЧ

Роман Дацко

ГЕТЬМАН ІВАН МАЗЕПА, ЛИЦАР ОРДЕНУ Св. АНДРЕЯ

З нагоди Мазепинського Року появились нові публікації про гетьмана. Автори двох статтей у календарі „Свобода" згадують про відзначення гетьмана орденом Св. Андрея.

Цю згадку хочу поширити матеріялом, який беру безпосередньо з англомовної публікації п. н.: „Russian Imperial Orders" виданої за І. І. Воронцовим - Дашковим, автором „Историческoго очерка руccих орденов" і „Сборника основных орденских статутов", Петербург, 1891.

Отже напідставі наведеного джерела, цар Петро І. дня 8 лютого 1700 року, відзначив Гетьмана України Івана Мазепу найвищим відзначенням, Орденом Св. Андрея — „за 13-літню мілітарну службу і геройство у війні проти Турків і кримського Хана".

Петро І. ставився з величезною пошаною до гетьмана Івана Мазепи, за його великі походи від перемоги до перемоги, якими розгромлював противників тодішньої Росії. Авторитет гетьмана, його освіта, військово - академічний вишкіл, воєнний досвід, його дипломатичні зв'язки, військова стратеґія, організаційно-мілітарний хист — ставили Мазепу в очах Петра І. — великим вождем, що йому не багато рівних.

Петро І. приймав на своєму дворі Гетьмана з найбільшими почестями. Поставивши гетьмана головно - командуючим військовими силами української оборонної системи, яка забезпечувала Росію перед нападами з Полудня, Сходу і Заходу — сам вибрався з подорожжю у 1698 р. по західніх державах Европи. Вернувшися з поїздки, Петро І. у 1698 році встановив перше відзначення російської імперії, лицарський Орден і надав йому назву: „Орден Св. Андрея", за зразком подібних англійських і французьких орденів.

Цар Петро хотів іти за духом часу і створити з Москви релігійний центр, тому замовив у Франції перший імператорський орден і назвав його орденом Св. Андрея. (Назва ордену не має нічого спільного з історією Руси як такої, ні Росії). Це тільки ім'я першого апостола Христового, про якого є леґенда (так подано в цитованому джерелі), що був розп'ятий на хресті форми літери „X" і таку символіку представляє перший і найвищий в історії Росії орден.

Першим, кого відзначив тим орденом цар Петро І., був адмірал і полевий маршал князь Фьодор Алексеєвич Головін, видатний державний діяч і визначний офіцер Петра І., це було 10 березня 1699 року. Далі такий зміст англійського тексту:

"At this same time Peter had planned to take the order himself. However, he finally decided to delay his own investiture until he had accomplished some exceptional military achievement. The second person to be awarded this order was Ukrainian Hetman, Ivan Mazeppa who was awarded the Saint Andrew by Peter on the 8th of February, 1700, as a reward for his thirteen years of military service, and in recognition of his exploit against the Turks and the Cremean Khan."

Сам Петро І. був 6-им з черги, лицарем ордену Св. Андрея і тут наводжу знову текст 6-ої сторінки 101 сторінкової публікації п. н.:

"Russian Imperial Orders". — In 1703, Peter accomplished the military exploit for which he had waited before accepting the order. In that year the Czar, ranking as a Captain of Bombardiers, captured two Swedish naval vessels. After this exploit, Admiral and Field-Marshal Count Golovine conferred the order on Peter in a portable field-chapel, following a Mass of Thanksgiving. Peter the Great was the sixth Knight of the order of Saint Andrew, the first five being the following: 1) Golovine, 2) Ivan Mazeppa, 3) The Ambassador to Russia from Brandenbourg, Prinzen, 4) General Field-Marshall Count Sheremetieff, and 5) the Chancellor of Saxony, Count Beychling.

Яке велике значення мав лицарський орден Св. Андрея, доводить факт, що відзначений лицар ордену Св. Андрея автоматично одержував у пізніших етапах часу всі інші ордени російської імперії, в тому: Орден Св. Олександра Невського, Орден Білого Орла, першої кляси Орден Св. Анни і першої кляси Орден Св. Станислава. За спеціяльним реґуляміном у пізнішому, автоматично з одержанням першого, відзначені носили назву лицарів усіх орденів. Відзначені лицарі одержували державні платні залежно від ступеня ордену.

Факт відзначення гетьмана Івана Мазепи найвищим орденом російської імперії свідчить не так про якусь „ласкавість" чи „прихильність" Петра І. до особи українського гетьмана, як радше про те, що Мазепа був державним мужем і полководцем великого формату, що потому — після союзу Мазепи з Карлом XII-им — московські історики намагалися заперечувати, відмовляючи Мазепі і політичних і мілітарних здібностей. З другого боку треба підкреслити, що гетьман поставив справу визволення своєї Батьківщини України понад найвищі російські імперські почесті й уряди, що він міг їх здобути, залишаючись при Петрові І.

Книжка: „Російські Імператорські Ордени" належить сьогодні до дуже рідких видань. Вона перевидана у 1932 році для нумізматичних студій і я користувався нею, як нумізматист з бібліотеки Амерікен Намізматіс Лайбрері.

Олег Лисяк

МІЖПЛЯНЕТАРНІ МІРКУВАННЯ

Коли минув січень, можна було остаточно сказати, що святковий час маємо вже за собою. Скінчились вже (до наступного разу) спори про те, за яким календарем святкувати, колядники вже перейшли, ніхто вже не дискутує про те, чи краще пити, за традицією, доморобну медівку, перцівку чи калганівку, чи таки „скач стрейт", ніхто вже не роздумує про те, як би то на роботі відпочити після святкових трудів; зникли залишки тортів, а ялинку, яка без прикрас стала простим куснем дерев'яного пня — давно забрали „колектори гарбіджу" — себто смітюхи.

Ніхто не думає вже, які то дарунки купити найближчим і звідкіля взяти на це гроші, як дати собі раду з потопою святочних карток і відписанням на них, як найкраще законспіруватись, коли в околиці кружляють рейди колядників (просто згасити світло і вдавати, що „нас нема в хаті", чи таки справді піти до кіна ...). Маса клопотів відпала після Свят.

Натомість прийшов новий сезон з новими клопотами: сезон вечорниць, забав, балів і всього того, що в старому краю звалось „карнавал". Приходять турботи, як то переробити минулорічну, ще з літа „шеміз", на якусь нечувано оригінальну креацію, щоб виглядала на туалету за щонайменше двісті долярів, так, щоб усі чоловіки на балі аж охнули, а всім приятелькам попсувалась жовч ... Треба бути на тому й тому балі, а на кожному з них луплять по п'ятці за самий вступ, не кажучи вже про гардеробу, собвей чи автобус? При буфеті не конечно треба так багато витратити. Остаточно, можна напитись горілки ще в хаті, щоб мати відповідний „ґаз", от так, дві-три скляночки і вистачить, а потім уже в барі, коли жінку хтось запросить на танець, можна уже взяти в руку якогось „гай-бола" і цідити його дві години. І забава буде, як мур!

Так, в засаді є вже тепер новий, звичайний звичайнісінький 1959 рік. Такий самий, як рік тому був 1958-ий, як перед тим 1957-ий, а ще перед тим 1956-ий ... Скільки це років уже минуло, відколи почались ці звичайні, звичайнісінькі еміґраційні роки?!

Ще ніби на щось чекається — чого? Приїзду ще одного Мікояна? Виграну на льотерії? Але в Америці на льотерії не грають ...

Часом хотілося б справді, щоб люди перестали вже випускати лише пробні ракети — „Експлорери", „Луніки", „Венґарди" чи як їм там, і почали вже реґулярну міжплянетарну комунікацію у міжплянетарні простори. Сів би собі чоловік у якийсь експрес - ракету на Марса чи Венеру і забув би про усе земське. Остаточно, така подорож не мала б дуже довго тривати: скількись там сотень чи тисяч світляних років. Щоправда, сам не знаю докладно, скільки це є „світляний рік": даремно намагався мені це пояснити один мій добрий знайомий, учень восьмої кляси парохіяльної школи. В кожному разі, це буде добрих парканадцять тисяч сторіч. Заки долетять майбутні міжплянетарні подорожні з Землі, наприклад, на Сатурна, чи як там ці міжплянетарні станції називаються — на Землі настане вже нова льодова доба, потім за пару мільйонів років льоди розтопляться, виростуть нові покоління, вони повмирають, піде покоління за поколінням — а ракета летітиме, летітиме, летітиме ... А все це буде далеко ще навіть не один світляний рік, яких скількись то там треба, щоб залетіти з швидкістю світла (а воно дуже швидко летить, казали мені вчені хлопці, ентузіясти ракетних подорожей) на котрусь там плянету ...

І, нарешті, ракета залетить на призначену станцію, прибульці відчитають забуті ієрогліфи, передані їм ракетною традицією, з яких довідаються, що їм тепер зробити, потім дадуть сиґнали на Землю, на якій вони ніколи не були — а на Землі котресь там уже з черги покоління астрономів (якщо така наука ще тоді існуватиме) відбере ці сиґнали, і всі почнуть застановлятись, що то за таке диво там „піпікає" у просторах, і що то там світиться на далекій плянеті ... Нарешті хтось відгребе десь якийсь забутий документ з-перед скількись там сотень тисяч мільйонів років, і додумаються, що то прадавні їх предки вислали експедицію у всесвіт ... І знову почнуть люди дивуватись, пощо то було комусь їхати у далекий небесний простір, і почнуть спершу писати фантастичні повісті про життя на інших плянетах, потім робити винаходи, летючі тарілки, чи як там, і так воно піде далі, як то вже певно не раз бувало в історії всесвіту ...

Краще про це не думати, бо голова закрутиться ще більше, як крутилась на останніх вечерницях. Пощо думати про це все? І так нічого не видумаємо, а хоч би совєти випустили ще двадцять „луніків" чи „мєчт" — все таки, не зважаючи на весь „проґрес" „совєтські люди", наші земляки коло Старого Самбора чи Кам'янця Подільського далі ходитимуть босяком і писатимуть в листах: „Пришліть яку нову бритву, бо та, що я її собі зробив з коси, після війни вже геть збрилась ..."

А люди далі дивляться на далекі, холодні зорі, віддалені на мільйони світляних років, і не бачать людського горя і болю віддаленого лише на пару тисяч миль від заль, де мільйонери бенкетували з кривавим „віце-прем'єром".

С. Чернова-Животко

МЕРІ ЛИНКОЛН

(4)

Тоді Мері не витримала і виїхала з Тедом до Німеччини, потім до Шкотії і до Чехії. Власне справу пенсії тоді знову підняли, і її ім'я знову тріпала преса. В році 1870 Мері переїхала знову до Англії і, залишивши там сина в школі, вибралась до Італії на лікування. Потім мати і син вернулись до Америки. Отже, п'ять років возила вона з собою юнака-сина з одного підсоння у друге, з одної школи до другої, в атмосфері, затруєній патологічним смутком і постійними недуґами матері. В таких умовах туберкульоза захопила молодий організм Теда, і в липні 1871 року його не стало.

А в наступному році Герндон продав комусь матеріяли до біографії Линколна, хтось їх використав, і вийшла книжка, в основі якої були всі образи і брехні. Мері цим разом втекла до Канади. По повороті, в наступному році вона почула про прочитану Герндоном лекцію, у якій він доводив, що Линколн був атеїстом. Цього всього було б забагато й для сильної, зрівноваженої жінки.

Повернувшись із чергової поїздки на Флориду, Мері Линколн була присутня в суді, де, розібравши справу її недуги, визнали її душевнохворою. Так вона опинилась у закладі для душевно-хворих, де пробула чотири місяці. Забрала її звідти сестра Єлисавета. Відповідальність за все це Мері поклала на сина, і розійшлася з ним в гніві й ворожнечі. Але на тому її рух не скінчився — вона знову виїхала до Франції, де жила в По, виїжджаючи звідтіль у різні місця. Терпіла від ревматизму, упала із стільця і пошкодила собі хребет, і вже зовсім хвора у 1880 році повернулась до своєї вихідної точки, до Спрінґфілду, де були її дім, рідні, могила чоловіка та синів і де вона ніколи не хотіла бути. Там настало примирення з сином. Коли ще раз виїхала вона до Ню Йорку лікуватись, там віднайшли її давні знайомі і, вражені її вбогістю, знову підняли справу про підвищення пенсії. Ім'я Мері Линколн знову облетіло країну. На цей раз вона одержала своїх п'ять тисяч. Але в січні того самого, 1882 року настав день, коли їй уже нічого не було треба — смерть заспокоїла все. Її тіло було виставлене в кімнаті, де сорок років тому вона одружилась із своїм вибранцем.

Оглядаючись на життьовий шлях Мері Линколн, бачимо його то яскраво осяяним праґненням надій, то зануреним у глибоку тінь розчарувань, позначеним хрестами трагічних утрат, з повільним поступом вгору, із жорстоким схилом занйкання. І хто візьметься зважити причини мізерноти того заникання, що в них переважало — об'єктивні причини чи власна вдача з її облудною уявою? Доба була несамовита і люди в ній нещадні, а Мері була маленька людина — було їй примиритись, поступитись, але вона звикла ставити на своїм, і так опинилася в конфлікті з цілою країною, і так пробула до кінця і відійшла непримирена.

Вона не була безумна. Поражена була в неї тільки одна сторона. Диспозиція після всіх катастроф розрослася. При чоловікові вона трималася б, як маленьке деревце у захисті великого, але блискавка засягнула її опору, а з тим і її. Пастор у своїй промові над її гробом, власне, сказав щось подібне, зазначивши, що життя Мері після смерти Линколна було смертю за життя.

Мері вибрала собі занадто поблажливого партнера, таким жінкам треба сильного, вольового чоловіка, здібного стосувати абсолютний авторитет і безапеляційний наказ. Це їх скріплює, дисциплінує. Але Линколн не був людиною, яка могла тримати когось силою свого авторитету. Своєю поблажливістю він розманіжив жінку й дітей, і тим, маючи найкращі наміри, утруднив своїм найдорожчим життя, коли не стало його опіки.

За життя в родині не було якихось особливих нещасть. Жінка була фізично здорова, приваблива, родила гарні діти, які були для Линколна щастям, розуміла його амбіції і намагання, активно підтримувала в акціях на шляху до політичної кар'єри. Тому власне її невротичні вибухи він зносив із великою терпеливістю, вважаючи їх необхідними виснагами нервового напруження.

(Кінець

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

Зброєю української науки

ЗБРОЄЮ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ

(Докінчення)

Прийняття для слухачів і гостей

Після перших чотирьох доповідей представники організацій, гості і слухачі зійшли до великої розміром залі, де пані Назаревич при допомозі пань з т-в і Куреня Старших Пластунок „Спартанки", приготовили прийняття. Господарем був. голова місцевого Осередку Праці НТШ. Прийняття поблагословив Впр. о. проф. Михайло Ваврик, парох Української Католицької Церкви в Шикаґо. Пізніше президент НТШ — проф. д-р Роман Смаль-Стоцький виголосив доповідь на тему: „Оборона української поневоленої науки українською еміґрацією".

В цікавий спосіб на основі фактів і власних переживань, як колишній міністер УНР і науковець, з'ясував тло подій до 1920 року і на ньому виказав, як оборонила еміґрація, спільно з іншими поневоленими Москвою народами, українську науку й науку інших народів, щоб припинити імперіялізм Москви.

Сильно наголосив паролі: — Без волі не може бути вільної науки! — Без академічної свободи, не може бути праці, ані для Бога, ні для України ,ні для народу!

Основніше представляє часи НЕП-у, контактів з т. зв. совєтською Україною і навпаки (Винниченко, Сімович, Луцький) і нове обмосковлення України. Наступ Москви на українство, а зокрема на мову, викликав низку протестів (виступ Х. Полонського в Харкові, письменників у Києві, студентів тощо), які придушувано фізичним терором і замовчуванням. Москва, виграючи „війну" економічного поневолення (закріпаченням селянства, ліквідація приватної ініціятиви і промислу), за допомогою московських мовознавців заплянувала мови різних поневолених народів злити в одну технічну мову з доменою московської. Тож і проголосила „контрревлюцію на мовному фронті", щоб була споводна причина до ліквідації української науки. Москві допомогла теорія західнього науковця Мара, яку, як її вже було непотрібно, відкинено.

Більші можливості протесту існували за кордоном (згадує доповідач про відмову місця на конґрес у кількох столицях Зах. Европи), де Прометеївська Ліґа поневолених Москвою народів, скликала прометеївський Конґрес. Конґрес відбувся 31 травня і 1 червня 1936 р. у Варшаві під головуванням проф. Р. Смаль-Стоцького при участі 140 делеґатів. Мовознавці, історики й етнографи дали реферати про поневолення кожного народу й ухвали резолюції протесту. Резолюції переложено на різні мови (Галя Чикаленко), переслано Лізі Народів і іншим культурним та політичним міжнародним організаціям, закликаючи їх виступити в обороні народів, поневолених Москвою.

В пляні оборони поневоленої науки, українські академіки, що більшим числом знайшлися поза УССР, відновили традиції Могилянської академії. Видано книжку проти поневолення Москвою. Пароля: „Хто не піддався, не побіджений!"

В дискусії забирали слово: о. проф. Ваврик ЧСВВ, інж. Ліневич, д-р Турула, проф. Шерех. М: ін. на внесок інж. Ліневича Прилюдна Наукова Конференція передала привітання проф. Степанові Тимошенкові (ок. 80 років), що живе в Шикаґо, про якого згадувалось у доповідях.

Впр. о. проф. М. Ваврик, ЧСВВ запропонував видати друком ці корисні доповіді.

Д-р Турула передав думки проф. Степана Риндика перейти від статики до динаміки й поповнити кадри науковців молоддю, що вчиться по високих школах вільного світу, що спеціялізується в різних наукових галузях і може проявитися творчою працею в культурному житті нації. Це була б т. зв. „УНА" в розумінні Українська Наукова Армія, що подібно, як УПА на збройному відтинку, атакувала б ворога, — на науковому.

Проф. Ю. Шевельов-Шерех пригадав епізоди, як друковані видання попадають до рук зацікавлених (Львів, Варшава).

Після закриття першого дня конференції голосились добровільні жертводавці, складаючи суми на цілі Осередку НТШ.

Другий день прилюдної конференції

Гострі морози і сніговії обох днів, хоч і перешкодили поважно в учасництві, не зупинили кількости слухачів, так жінок, як і чоловіків різного віку і професій. Ред. Ів. Кошелівець з Мюнхену виголосив одногодинну доповідь на тему: „Сучасний стан літературознавства в УССР". Зі знанням діла схарактеризував стан після збройного завоювання України і початкового браку уяви комуністичної партії, що має робити з культурою народу. Тим пояснюється нагінка і ліквідація науки щойно в часі більше, як 10 років, після опановання народів. Доповідач аналізує літературну продукцію різних періодів творчости, авторів і критиків, що звичайно були ліквідовані. Наводить десятки імен. Зокрема, після 1930 р. наступила велика „суматоха" в літературній продукції, коли то з ліквідацією авторів, були вилучувані з продажу їх твори. Цей стан тим прикріший, що розстріляні та заслані не залишали за собою учнів. Деякі знатоки літературознавства і фахівці воліли втекти до Москви чи Ленінграду і в той спосіб зберегтися. Це відноситься, головно, до чужонаціональних із походження фахівців.

Етап після 1930 р. ще замітний тим, що фахові кадри працівників української культури, замінено дилетантами партії, яких в основному також ліквідовано.

Етап цей позначується шуканням форм, централізацією напряму праці в одних руках, видань писаних наоспіх для партії, коротко кажучи, без значення.

Після війни (1945) Академія Наук в Києві формально це велика установа (8 відділів) з багатьома працівниками, але вислід її праць невеликий, а часто видається те саме з ненауковим підходом в опрацюванні. Клясики української літератури пофальшовані, монографії носять антинауковий характер, поезія знецінена до початкового стану.

На останньому етапі — 1954 — усистематизовано курси, видано двотомову історію української літератури, теж з виключенням старої доби, без Куліша і з допасованням і впливами московської літератури.

Молоді кадри не мають літературної підготови, занедбано теорію літератури, не насвітлюється питання української літератури, а літературознавство ще в гіршому положенні, як сама література. Та все таки Україна не є мертвим полем, вихолощеним і пересякненим московсько-большевицькою доктриною, але живим і свіжим національно організмом, що працює з думкою про нагоду зажити вільним життям.

Предсідник проф. д-р. Роман Смаль-Стоцький подякував Осередкові Праці НТШ в Шикаґо за вдалу першу прилюдну конференцію, маючи надію, що вона не остання. Далі подякував Митр. Протоср. Ф. Білецькому за приміщення в другому дні, подібно, як і в першому дні — безкоштовно. А вкінці публіці обох днів, запевнюючи, що українська вільна наука витримає бій з тенденціями, які її і українську культуру заглушують і на Батьківщині і на чужині.

Павло Клим

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співласниками 20-ти мільйонового майна організації!

ПІД ЗНАКОМ УКРАЇНОЗНАВСТВА — ЛЮТНЕВЕ ЧИСЛО „ВЕСЕЛКИ"

Лютневе число „Веселки" має суто українознавчий характер. Цикл українознавчих матеріялів започатковує казка Лесі Українки про Царя Оха. У підсовєтських виданнях творів поетеси цю казку або пропускають, або промовчують її алегоричний характер і основну ідею. Збірне видання творів Лесі, видане на еміґрації, обмежується до ствердження, що ця казка, тільки один із доказів многогранности Лесиної творчости. Ілюстрація М. Бутовича й відповідно складені запитання в „Веселці" розкриють перед дітьми правдиву ідею цієї казки, в якій алегорично представляє Леся Українка — всяку тиранію, насилля, деспотизм і диктатуру, що погубно впливає на свободу людини. Зокрема Леся має на увазі царську Росію. Казку можна актуалізувати й поширити її й на сьогоднішню большевицьку тиранію. Такий підхід до твору дасть учителеві змогу зробити „Царя Оха" темою лекції з дітьми старшого віку. Лекцію найкраще провести дискусійною методою.

Інший українознавчий матеріял з ділянки природних багатств і копалин України, це розповідь-спогад В. Мацькова під наголовком „У столиці української нафти" (графічне оформлення П. Холодного). Сюди треба зарахувати й розповідь про козаків-характерників, що тісно пов'язується з серією про „Богдана козака - характерника" Завадовича - Холодного.

На тлі українознавчих матеріялів рельєфно виступають дві „найкращі задачі" — Наді Чопей і Дзвінки Барагури, що свідчать про любов українських дітей на еміґрації до невиданої ними України. Їх знаменито доповняє прегарний вірш М. Щербака п. н. „Ти її не бачив, Україну . . ." з його недавно виданої збірки „Багаття".

На суто народних казкових і побутових мотивах побудована казка Оксани Керч п. н. „Чарівний глек" (ілюстрації Галини Мазепи). Казка друкується з продовженням.

Картину українського побуту й природи знайдуть читачі й у „Життєписі нашого лисеняти" (ілюстрація М. Левицького), що є уривком з роману Галини Журби „Далекий світ".

Також суто народні елементи й мотиви ввійшли в основу казки Н. Забіли „Снігуронька", оформленої М. Левицьким.

Зимова тематика знайшла свій вислів у вірші Лесі Храпливої „Зимова казка", оповіданні І. Шугай „Чому взимку ялинка зелена" (оба матеріяли офомлені П. Холодним) і вступній ілюстрації М. Бутовича — діти годують пташок і звірят.

У числі продовжується „Щоденник школярки Мілочки" Ганни Черінь з ілюстраціями Е. Козака, а саме вміщені розділи: „Моя золота рибка" і „Прізвиська".

Рубрика розваг, загадки й розгадки, з дитячого життя, що читати — доповнюють лютневе число „Веселки", надруковане в зеленому й синьому кольорах.

У числі дев'ять прізвищ авторів, п'ять ілюстраторів і чотирнадцять окремих наголовків.

Українська Хроніка

● **25-річчя наукової праці проф. Ярослава Рудницького,** пластуна сеньйора і члена пл. куреня „Червона Калина", відзначила Пластова Станиця у Вінніпеґу спільними сходинами, що відбулися дня 10 січня ц. р. Керівником сходин був пл. сен. Р. Сенчук і вітали ювілята пл. сен. о. Д. Шевчук, ст. пл. З. Носик і ст. пл. З. Степчук. Деякі уривки з праць проф. Рудницького читали ст. пл. Христина Навроцька і ст. пл. Юрій Даревич.

● **Молоді українські танцюристи з Ню Джерзі і Ню Йорку,** що вивчають українські танки під проводом Ніни Бакад і Стеллі Захарчук, виступлять в суботу дня 14 лютого ц. р. в Бейон, Н. Дж., під час урочистости, влаштованої з нагоди роковин народин Линколна. Відбудеться ця урочистість в залі Кявиті Коркмен при 710 Евню С. о год. 2-ій по полудні.

● **Концерт фортепіянових творів романтиків** — Шуберта, Шопена, Шумана і Ліста у виконанні молодого піяніста Романа Рудницького відбудеться в п'ятницю, дня 13-го лютого ц. р., у Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку (початок о год. 8-ій). Пояснюватиме д-р Антін Рудницький.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ДОПОВІДЬ МИКОЛИ ХИМИЧА

на тему „Український ренесанс двадцятьох років у суспільно-економічному житті", заповіджена на суботу, дня 14 лютого ц. р., в Літературно-Мистецькому Клюбі у Филаделфії — не відбудеться.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕЛЕВІЗІЙНИЙ КОМІТЕТ

Два роки тому виник почин створити Громадський Телевізійний Комітет з визначних громадських діячів, що репрезентують різні українські організації та є провідними членами Відділів УККА. Цей Комітет улаштував одну програму на телевізійному каналі ч. 9 в дні 2-го лютого 1958 р. З признанням від організацій і громадянства були висловлені побажання, щоб такі програми продовжувати. Кошти, які виносили приблизно 2 тисячі долярів, були покриті зі збірок громадянства Ню Джерзі та Ню Йорку. Було пару десяток долярів недобору, що їх покрили члени Комітету, які цей Телевізійний Комітет зорганізували.

Це признання й успіх минулорічної програми дало заохоту до переорганізування цього річного Телевізійного Комітету, до якого увійшли люди, з поодиноких громад, що десятки років працюють в користь української визвольної справи. Праця цих людей, що увійшли в Телевізійний Комітет, є позначена різними етапами і формами від улаштувань величавих маніфестацій до монотонних громадських зборів та збірок на УККА чи інші наші наукові установи. Отже тим самим не повинно бути якихось застережень чи критичних думок до людей а тим самим до Телевізійного Комітету збоку наших центральних організацій чи преси. Телевізійний Комітет не є приватною установою, але організований на громадській базі, для пропаганди української справи серед суспільства Америки. Якогось особистого інтересу всі ці члени Комітету не мають, займаючи довголітні позиції у великих американських фірмах, є професіоналами, або мають свої власні підприємства. Єдиний мотив, для якого ці люди увійшли в Комітет — це переконання, що цей спосіб праці може дати чи ненайбільші користі в обороні українського народу в його боротьбі з насильством імперіялістичної Москви.

Дальші виступи на телевізії можуть допомогти для нашої дітвори та хорів в плеканні рідної мови, пісні і танків й у виховуванні гордости з свого походження. Щоб цінності української культури могли розвиватися, то для цього треба мати місце для їх вияву, а цим може бути час від часу телевізійна програма. Це одна причина, а далі чи не найвищий час використати обставини, щоб про Україну говорили до американського народу американські політичні діячі в телевізійних програмах, замість промовляти до кількох тисяч українських громадян у маніфестаційних залях, що коштує яких дві до три тисячі долярів кожного разу і про які довідується пару десяток американців, що вже про Україну знають. Про ці всі речі можна багато писати. Хочеться вірити, що проводи наших українських організацій мають свою відповідь, тому нема оправдання, коли скептицизм стає їхнім арґументом щодо телевізійних програм.

Цей скептицизм дуже відчуває Телевізійний Комітет. До цього часу не появився ані допис в нашій пресі на цю тему. Деякі організації чи професійні товариства або мовчать, або дадуть на відчіпне яких п'ять долярів або нічого. Українські товариства й організації в окрузі Ню Йорку витрачають приблизно коло сорок тисяч дол. на так звані пікніки і балі, з яких вісімдесять процент іде до броварень, танцювальних заль й оркестр. Громадянство за це не можна винуватити. бо воно завжди давало і дає на всі збіркові справи, однак прикро стає за тих, що леґковажать пропаґування української справи.

Роблячи тих кілька прикрих зауважень тільки тому, що започаткувавши збіркову кампанію Телевізійного Фонду на програму, яка має відбутися дня 8-го березня ц. р., виконавці цієї програми і цілий комітет стають перед завданням зібрати потрібні фонди на заплявовану програму. Вони сподіваються, що їх праця зустріне щире зрозуміння серед наших установ, центральних організацій, товариств та ширшого круга громадянства.

Мирон Леськів

ЮВІЛЕЙНИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

На цьому місці друкуємо імена вих ВП. Громадян, що з нагоди 65-річчя „Свободи" надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на її фонд та на фонд її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка", і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

СПИСОК Ч. 20

Г. Поворозник, Гемілтон	$ 23.00	В. Сташко, Коговс	2.00
Е. Куровицький, Ню Йорк	10.00	К. Сідзінський, Тавнтон	2.00
П. Пуцило,, Шикаґо	10.00	І. Дзядік, Сеймор	2.00
Д-р І. Іванець, Долтон	9.00	Л. Попіль, Шикаґо	2.00
В. Мацях, Джерзі Сіти	5.00	Е. Сенко, Джерзі Сіті	2.00
С. Вацяк, Шикаґо	5.00	А. Масний, Ангерстбурґ	2.00
Д-р Р. Флонт, Каламазо	5.00	М. Нидза, Дітройт	2.00
П. Свистун, Ню Йорк	4.00	Н. Соломко, Шикаґо	2.00
Інж. А. Марків, Монтреал	4.00	А. Кобрин, Рінґовс	2.00
П. Данилишин, Флорел Пк	4.00	В. Гасій, Ню Йорк	2.00
Г. Гораль, Филаделфія	4.00	М. Мрикало, Скрентон	2.00
М. Дзятик, Біч	4.00	Д. Качор, Филаделфія	1.00
М. Личак, Форд Сіті	4.00	Р. Демчук, Маттітук	1.00
Е. Гузар, Ню Йорк	4.00	П. Каденко, Стілтон	1.00
Г. Кобелюх, Шикаґо	4.00	А. Буско, Сиракюз	1.00
І. Дерик, Ліберті	4.00	Н. Косовський, Шикаґо	1.00
М. Салик, Шикаґо	4.00	Г. Фадден, Тайтісвіл	1.00
І. Шило, Індіянаполіс	3.00	Ю. Ямковий, Торонто	1.00
Г. Неділко, Пасейк	3.00	А. Кілман, Форествіл	1.00
Т. Маль-Малюта, Бруклин	3.00	В. Гамкало, Віндсор	1.00
М. Попіль, Шикаґо	2.00	П. Кость, Шикаґо	1.00
Я. Чорномор, Гобокен	2.00	А. Мартин, Асторія	1.00
Т. Кісілевич, Флінт	2.00	В. Флюнт, Рокебурі	1.00
Г. Лупинець, Спраґе	2.00	Н. Корчак, Деррі	1.00
В. Скрипник, Рачестер	2.00	Г. Шеремета, Гемтремк	1.00
І. Стець, Тускаварас,	2.00	С. Спетрук, Монтреал	1.00
К. Шебунчак, Рой	2.00	С. Криховецький, Лінден	1.00
М. Слюзар, Бруклин	2.00	В. Влашків, Балтімор	1.00
І. Пікас, Боффало	2.00	І. Коваль, Брідпорт	1.00
Н. Білан, Ню Йойк	2.00	І. Бабський, Джемейка	1.00
Д. Борсук, Шикаґо	2.00	І. Прокопів, Пасейк	1.00
П. Лисенко, Пітсфілд	2.00	С. Терлецький, Филаделфія	1.00
М. Костирко, Брите	2.00	Д. Баран, Стетен Айл.	1.00
М. Завіський, Боффало	2.00	М. Бумба, Бруклин	1.00
І. Закаляк, Лінтен	2.00	А. Чапіль, Скрентон	1.00
В. Марчук, Кларендон	2.00	Г. Папіж, Мінеаполіс	1.00
С.Лешінський, Н.Бранєвик	2.00	Л. Гавадзин, Бейон	1.00
Д. Троханяк, Монтреал	2.00	А. Цемер, Дірборн	1.00
І. Галецький, Мт Сінай	2.00	І. Демків, Ню Йорк	1.00
І. Городиський, Невак	2.00	В. Сенюк, Вілкс Бері	1.00
П. Теплицький, Боффало	2.00	Н. Шевчук, Менвіл	1.00
Г. Вавелко, Міннеаполіс	2.00	П. Пастернак, Шарон	1.00
П. Чорній, Вітней Пт	2.00	М. Гарасевич, Ньюарк	1.00
І. О., Бруклин	2.00	В. Грицик, Ню Йорк	1.00
В. Цісик, Озон Парк	2.00	А. Кірілюк, Манчестер	1.00
В. Волчук, Форест Гілс	2.00	О. Кукуруза, Мінеаполіс	1.00
В. Дідошак, Рачестер	2.00	М. Крикливий, Канзас Сіті	1.00
І. Дутко, Бруклин	2.00	Л. Крізер, Ню Йорк	1.00
С. Закапирин, Ґері	2.00	І. Гученко, Рачестер	1.00
І. Худий, Ню Йорк	2.00	А. Саноцький, Бруклин	1.00
А. Рибалт, Йонґстави	2.00		
М. Прихоженко, Фила.	2.00	Разом	$ 251.90
М. Мушинський, Йонґстави	2.00	Раніше проголошено	$ 4,845.95
Т. Калмук, Клівленд	2.00		
Д-р Я. Коропей, Потакет	2.00		
С. Шрамко, Боффало	2.00		
Ф. Савчишин, Бруклин	2.00	Разом	$ 5,096.95

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК У США

Комісія для вивчення і збереження літературної і мистецької спадщини В. Винниченка

З глибоким смутком повідомляємо, що 6-го лютого 1959 року, в Мужен, Франція, після тяжкої хворости, померла,

Розалія Яківна ВИННИЧЕНКО

дружина письменника Володимира Винниченка.

Управа УВАН у США

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$ 12.00	One year	$ 12.00
На пів року	6.25	Six months	6.25
На три місяці	3.25	Three months	3.25
В Джерзі Ситі і закордоном:		Jersey City and Foreign Rates:	
На рік	$ 14.00	One year	$ 14.00
На пів року	7.50	Six months	7.50
На три місяці	4.00	Three months	4.00

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЄДНІСТЬ ПРОТИ АГРЕСІЇ

„Поки вільний світ одностайний, зокрема одностайні З'єдинені Держави і Британія, і поки вони зберігають свою силу,, Росія бачитиме, що мир і його блага відкривають кращі можливості, ніж нищівна війна", — пише Винстон Черчилл в „Епілогу" до однотомового видання своєї шеститомової „Історії другої світової війни". Він переводить ширше цю тезу, яка в єдності західнього світу, передусім в американсько-англійському союзі, вбачає найпевнішу греблю проти натиску совєтського імперіялізму. Очевидно. що Черчилл, як один із безпосередніх і найголовніших авторів того післявоєнного порядку, чи радше трагічного розгардіяшу, який виник із Ялтинського і Потсдамського договорів між ЗДА, Англією і СССР, не засуджує західньо - альянтської політики з часів останньої війни. Цитуючи критиків, які кажуть, що та війна „привела тільки до стану ще небезпечнішого й похмурішого, ніж він був на початку", він відповідає їм: „Навпаки, вірю твердо,. що ділали ми не намарне". І саме найбільшу користь у наслідках останньої світової війни він бачить у тому, що західній світ дійшов врешті до свідомости, що в єдності лежить не тільки його власна сила, але й порятунок всього людства.

Ця теза старенького англійського державного мужа знаходить раз-у-раз потвердження в актуальній дійсності. Іншими словами, але в тому самому дусі звітував про висліди своєї одностижневої подорожі по Західній Европі державний секретар Джан Фостер Доллес. Він з притиском стверджував, що англійські, французькі і західньо-німецькі державні керівники у повній гармонії узгіднили з ним спільну поставу в Берлінській справі, короткий сенс якої полягає в тому, що не можна поступитися ні на крок перед совєтським шантажевим натиском. Політичний зміст такого становища Заходу в тому, що навіть найбільша непоступливість принесе найбільшу користь, якщо вона буде одностайною і послідовною. Англійські консерватисти, які стоять нині при владі і визнають політичну філософію свого духового лідера Черчилла, будучи під постійним натиском збоку „співіснувальників" угодовецьких соціялістів, викували гасло „нема поступок без поступок". Ця, мовляв, засада змушує західні великодержави відкидати совєтський проєкт „вільного міста" в західньому Берліні та 28-членної конференції для підписання миру „з двома Німеччинами", і не висувати ніяких конкретних контрпропозицій, поки самі Совєти не виявлять готовости відступити з своїх імперіялістично - агресивних позицій. Тому Захід має обмежитися тільки пропозицією відбути конференцію міністрів закордонних справ, яка ніби мала б шукати виходу з сліпої вулиці, до опинилася вся проблема майбутности Німеччини.

Прастара істина „в єдності сила", — це в нинішній міжнародній конфіґурації сил найкраща рецепта на протидіяння совєтському імперіялізмові. Логіка большевицької революції, що має перед собою „месіяністичну" ціль на глобальну скалю — перемогу комунізму в цілому світі й знищення всіх інших устроїв, — не дозволяє большевикам зупинити свого агресивного походу, тим паче, що ця революція поєднує комуністичну місію з старою місією російського „Третього Риму". Сам Совєтський Союз не зревідує своєї політики, сам він не може відмовитись від своїх цілей чи змінити радикально своєї методи, бо вони тісно пов'язані з усією істотою тієї держави, її режиму, її духового клімату. Спаралізувати совєтську імперіялістичну агресивність можна тільки силою, або такою поставою, яка не залишала б ніякого сумніву в большевиків, що на випадок воєнної агресії буде дана негайна нищівна відплата. Коли ж іде про політичний наступ методами холодної війни, то унешкідливити його можна тільки рішучою і одностайною відсіччю цілого західнього фронту, настільки одностайного, щоб не можна було побоюватись його розколу.

Це дуже добре розуміють Доллес і Мекміллен, де Голь і Аденауер. І тому з Лондону, Парижу і Бонну посипалися спростування газетних обмірковувань здогадних розбіжностей у підході зах. альянтів до проблеми Німеччини й Берліну. Всі вони ствердили, що нема найменшої розбіжности в рішенні зберігати військові гарнізони у західньому Берліні на основі договорів з Совєтами з останньої війни, навіть, коли б прийшлось боронити військовою силою те право. Це найбільш переконливий аргумент для Москви. І з цього погляду подорож Доллеса була великим успіхом. Тим більше співчуття має весь вільний світ до цього невтомного державного мужа, що на другий день після повороту до Вашингтону від'їхав він до шпиталю на операцію.

РУСИФІКАЦІЯ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ

Не зважаючи на всі заперечення совєтських комісарів від науки, культури і літератури та всіляких „проґресистів" в ЗДА і в Канаді з приводу кожного розкриття того чи іншого факту про ведену Москвою русифікацію України ,самі вже совєтські видання й часописи повні доказів про наявність тієї русифікації в різних ділянках українського життя.

Для прикладу варто навести зачерпнутий із совєтських джерел матеріял про наполегливу русифікацію Західньої України, значить, земель, окупованих Москвою дефінітивно щойно в 1944-45 роках, де до другої світової війни майже не було росіян (польська офіційна статистистика з 1933 р. не виявила й однієї десятої процента росіян серед населення Львівського, Тернопільського і Станиславівського воєвідств, а кількість росіян у Волинському воєвідстві встановила на 0,6%).

Сьогодні західньо - українські землі просто залляті росіянами, що займають усі важливіші ключові позиції в партійному й урядовому апараті. Наприклад, якщо йде про колишню Галичину, то секретарем перемишлянського райкому партії є Коченков, секретарем городецького райкому Глазунов, секретарем сокальського райкому Хорошилов, секретарем красненського райкому Крамской, секретарем золочівськ. міськкому Постніков, секретарем брідського райкому Давідов, секретарем тернопільськ. міськкому комсомолу Шавирін, директором чортківського будинку культури Сабадін, секретарем теребовельського райкому Бєлюхін, секретарями дрогобицького міськкому Жуков і Стратонов, секретарем обкому партії в цьому ж місті Дружинін, секретарем коломийського райкому Тімофєєв, секретарем обертинського райкому Воробйов і т. д. Всі, хто жив у тих околицях до війни, знають, що ніколи там „українців" з такими типоворосійськими прізвищами не було. Подібна ситуація на Буковині і на Закарпатті. Секретарем кіцманського райкому партії є Козаков, секретарем ленінського райкому міста Чернівець Хоптєв, старшим інспектором чернівецького обласного управління культури Вєсьолов, секретарем хустського райкому Смірнов і секретарем мукачівського райкому Корнєв.

Існує у Львові, що, як відомо, є офіційною столицею Західньої України, Державний університет ім. Ів. Франка. Але ж, як переглянути каталоги видавництва цього „українського університету", то кожного, навіть не-українця, здивує факт, що понад 70% видаваної ним наукової літератури друкується ... російською мовою, В каталозі книжок з геології на 1958 рік, виданому цим університетом, повідомляється про вихід аж сімох збірників і праць в цій ділянці, але п'ять із цих видань друковані виключно російською мовою, одна російською і українською і тільки одна (Е. К. Лазаренка „Курс мінералогії") українською. До речі, сам каталог видавництва університету надрукований російською й англійською мовами.

Про русифікацію в ділянці мови в Західній Україні можна писати не тільки цілі статті, але й багатотомові праці, сповнені найрізноріднішмх курйозів. Цікаву в'язанку ілюстрацій до цього питання привела у вересні м. р. київська „Радянська Культура" (орган міністерства- культури УССР), і то з Тернополя, де не було ніяких росіян. і де ніхто не говорив російською мовою. Кращих прикладів на те, як Совєти запаскуджують ,українську мову, важко було б, здається, не то записати, але й вигадати.

Як виходить із репліки, надрукованої у згаданій газеті, в Тернополі, на новому будинку перукарні ч. 2 контори комунального обслуговування „красується" тата вивіска „Косметичний кабінет проводить: знищення плям, угрів, прищів, веснушок". Текст цієї вивіски „сочинив" сам таки завідувач перукарні „товариш" Поліщук. На крамниці кулінарних виробів (на вулиці Леніна в цьому ж таки Тернополі) кореспондент „Радянської Культури" (не -енко, але таки ж якийсь Якушкін) прочитав ще кращу, і навіть „коштовно оздоблену" вивіску, яка повідомляє, що „в продажі є мучні півфабрикати, пирожне" і т. д. Над годинниковою майстернею в цьому ж місті, висить загадковий напис, що „Згідно паспорта гарантійний ремонт годинників безплатно". Над „хімчисткою", т. є. хемічною пральнею, висить ще загадковіший напис: „Прийом фарбування вовняних і бавовняно - паперових тканин". Але рекорду в ориґінальності добилися автори вивіски над механічною майстернею, з якої прохожий . довідується, що в цій же майстерні „виконуються такі роботи ремонт арифмометри рахівничо-вичіслювальних машинок".

Автор репліки, названої „Тернопільські грамотії", обурюється на керівників тернопільських підприємств, що такі вивіски — це, мовляв, „страхітливе знущання з мови, неповага до неї". З цим можна було б погодитися,але з тим, що перекидання відповідальности за такий стан на Богу духа винних керівників підприємств тут ні при чому. Винна вся совєтська русифікаційна система, що всіма доступними їй засобами намагається спотворити українську мову в очах самих українців і знищити її, як мову культурного европейського народу.

ПЕРЕДВИБОРЧІ НАСТРОЇ В АНГЛІЇ

Лондон. Останні вибори до парляменту Великої Британії відбулися 25-го травня 1955 року. На тих виборах більшість посольських місць здобула Консервативна Партія. Партія Праці, що мала внутрішні роздори, хоч і вірила в перемогу, однак на виявила належної активности у виборчій пропаґанді, і мусіла лишитися в опозиції. Уряд Ідена (пізніше Мекміллена) пережив від 1955 року немало криз і труднощів. Найтяжчою пробою для консервативного уряду була атака на Єгипет у листопаді 1956 р. Ця війна зруйнувала давні впливи Англії на Середньому Сході і відкрила двері для російської пропаґанди серед арабів: Москва виступила в ролі оборонця національних рухів. Нещаслива єгипетська кампанія привела до кризи. Іден мусів залишити становище прем'єра, а його наступник Мекміллен виявив визначні організаційні і політичні таланти. Новому урядові Мекміллена вдалося стабілізувати курс британської валюти і удержати народне господарство і матеріяльне життя народних мас на певному рівні. Господарство Британії залежить від торгівлі з цілим світом, і англійці розуміють, що всякі раптові зміни в державі і міжнародні потрясення можуть принести тяжкі наслідки для всіх і для кожного на цьому острові. Тим то й недалекі вибори до парляменту відбудуться під знаком забезпечення господарського розвитку і матеріяльного рівня суспільства. Дві головні партії будуть змагатися за душу виборців: Консервативна і Партія Праці. Доповнюючі вибори, що відбулися в Англії впродовж останніх місяців року, не дають ще підстав твердити, що в нових виборах до парляменту переможе Партія Праці. В Англії відбувається те, що спостерігаємо в різних країнах високого господарського рівня: робітники в масі перестають себе почувати забутими Богом „пролетарями", вони часто живуть на вищому рівні, ніж люди інтелектуальної праці, і починають уявляти собі, що вони належать до „середньої кляси". Це особливо помітно серед робітничої молоді, яка матеріяльно добре стоїть і не знає того ,що ці матеріяльні здобутки є наслідком кількадесятилітньої дуже важкої професійної роботи й боротьби їхніх батьків, згуртованих у Партії Праці.

Цими днями виявилося, що група фірм сталевої промисловости почала на свою руку переводити дослідження в деяких виборчих округах Британії, щоб вияснити відношення громадян до націоналізації сталевої індустрії. Провідники Партії Праці, яка обстоює націоналізацію сталевої індустрії, піднесли протест проти цієї акції, фінансованої сталевими фірмами. Однак, ця пригода не викликала в масі особливого відгуку. Адже ж робітники є певні, що в націоналізованих підприємствах їм платитимуть більше. Англієць не вдається в теорії, він шукає конкретної відповіди, охороняючи в першу чергу свої власні інтереси. Результат виборів буде залежати від позиції молодого покоління. Консерватисти вірять у перемогу зокрема тому, що від 1945 року не стало 3 мільйонів виборців, що тоді голосували за Партію Праці (повмирали). Але що скаже молодь, на це ще немає відповіді.

П. Феденко

БУДНІ МОЇ...

Будні мої
безтурботно течуть,
Наче пруги океану,
Сосни довкола
постелю тчуть
Зайді-туману.

Сонце золотить
брунатні бори,
Хмари мережать панелі.
Зором вітаю
з моєї гори
Пляжі в Кармелі.

Десь ненаситна
заглада кружля,
Чвари, незгоди і війни, —
Тут веснопром
цвіте земля,
Обрій спокійний.

Чом же для тебе
немає краси,
Серцекрилатий човне!?
Інші вчуває
воно голоси,
Тугою повне.

ЯР СЛАВУТИЧ

Роман Дацко

ГЕТЬМАН ІВАН МАЗЕПА, ЛИЦАР ОРДЕНУ Св. АНДРЕЯ

З нагоди Мазепинського Року появились нові публікації гро гетьмана. Автори двох статтей у календарі „Свобода" згадують про відзначення гетьмана орденом Св. Андрея.

Цю згадку хочу поширити матеріялом, який беру безпосередньо з англомовної публікації п. н.: „Russian Imperial Orders" виданої за І. І. Воронцовим - Дашковим, автором „Историческoго очерка руссих орденов" і „Сборника основных орденских статутов", Петербург, 1891.

Отже напідставі наведеного джерела, цар Петро І. дня 8 лютого 1700 року, відзначив Гетьмана України Івана Мазепу найвищим відзначенням, Орденом Св. Андрея — „за 13-літню мілітарну службу і геройство у війні проти Турків і кримського Хана".

Петро І. ставився з величезною пошаною до гетьмана Івана Мазепи, за його великі походи від перемоги до перемоги, якими розгромлював противників тодішньої Росії. Авторитет гетьмана, його освіта, військово - академічний вишкіл, воєнний досвід, його дипломатичні зв'язки, військова стратеґія, організаційно-мілітарний хист — ставили Мазепу в очах Петра І. — великим вождем, що йому не багато рівних.

Петро І. приймав на своєму дворі Гетьмана з найбільшими почестями. Поставивши гетьмана головно - командуючим військовими силами української оборонної системи, яка забезпечувала Росію перед нападами з Полудня, Сходу і Заходу — сам вибрався з подорожжю у 1698 р. по західніх державах Европи. Вернувшися з поїздки, Петро І. у 1698 році встановив перше відзначення російської імперії, лицарський Орден і надав йому назву: „Орден Св .Андрея", за зразком подібних англійських і французьких орденів.

Цар Петро хотів іти за духом часу і створити з Москви релігійний центр, тому замовив у Франції перший імператорський орден і назвав його орденом Св. Андрея. (Назва ордену не має нічого спільного з історією Руси як такої, ні Росії). Це тільки ім'я першого апостола Христового, про якого є леґенда (так подано в цитованому джерелі), що був розп'ятий на хресті форми літери „Х" і таку символіку представляє перший і найвищий в історії Росії орден.

Першим, кого відзначив тим орденом цар Петро І., був адмірал і полевий маршал князь Фьодор Алексеєвич Ґоловін, видатний державний діяч і визначний - офіцер Петра І., це було 10 березня 1699 року. Далі такий зміст англійського тексту:

"At this same time Peter had planned to take the order himself. However, he finally decided to delay his own investiture until he had accomplished some exceptional military achievement. The second person to be awarded this order was Ukrainian Hetman, Ivan Mazeppa who was awarded the Saint Andrew by Peter on the 8th of February, 1700, as a reward for his thirteen years of military service, and in recognition of his exploit against the Turks and the Cremean Khan."

Сам Петро І. був 6-им з черги, лицарем ордену Св. Андрея і тут наводжу знову текст 6-ої сторінки 101 сторінкової публікації п. н.:

"Russian Imperial Orders". — In 1703, Peter accomplished the military exploit for which he had waited before accepting the order. In that year the Czar, ranking as a Captain of Bombardiers, captured two Swedish naval vessels. After this exploit, Admiral and Field-Marshal Count Golovine conferred the order on Peter in a portable field-chapel, following a Mass of Thanksgiving. Peter the Great was the sixth Knight of the order of Saint Andrew, the first five being the following: 1) Golovine, 2) Ivan Mazeppa, 3) The Ambassador to Russia from Brandenbourg, Prinzen, 4) General Field-Marshall Count Sheremetieff, and 5) the Chancellor of Saxony, Count Beychling.

Яке велике значення мав лицарський орден Св. Андрея, доводить факт, що відзначений лицар ордену Св. Андрея автоматично одержував у пізніших етапах часу всі інші ордени російської імперії, в тому: Орден Св. Олександра Невського, Орден Білого Орла, першої кляси Орден Св. Анни і першої кляси Орден Св. Станислава. За спеціяльним реґуляміном у пізнішому, автоматично з одержанням першого, відзначені носили назву лицарів усіх орденів. Відзначені лицарі одержували державні платні залежно від ступеня ордену.

Факт відзначення гетьмана Івана Мазепи найвищим орденом російської імперії свідчить не так про якусь „ласкавість" чи „прихильність" Петра І. до особи українського гетьмана, як радше про те, що Мазепа був державним мужем і полководцем великого формату, що потому — після союзу Мазепи з Карлом XII-им — московські історики намагалися заперечувати, відмовляючи Мазепі і політичних і мілітарних здібностей. З другого боку треба підкреслити, що гетьман поставив справу визволення своєї Батьківщини України понад найвищі російські імперські почесті й уряди, що він міг їх здобути, залишаючись при Петрові І.

Книжка: „Російські Імператорські Ордени" належить сьогодні до дуже рідких видань. Вона перевидана у 1932 році для нумізматичних студій і я користувався нею, як нумізматист з бібліотеки Амерікен Намізматіс Лайбрері.

Олег Лисяк

МІЖПЛЯНЕТАРНІ МІРКУВАННЯ

Коли минув січень, можна було остаточно сказати, що святковий час маємо вже за собою. Скінчились вже (до наступного разу) спори про те, за яким календарем святкувати, колядники вже перейшли, ніхто вже не дискутує про те, чи краще пити, за традицією, доморобну медівку, перцівку чи калганівку, чи таки „скач стрейт", ніхто вже не роздумує про те, як би то на роботі відпочити після святкових трудів; зникли залишки тортів, а ялинку, яка без прикрас стала простим куснем дерев'яного пня — давно забрали „колектори гарбіджу" — себто смітюхи.

Ніхто не думає вже, які то дарунки купити найближчим і звідкіля взяти на це гроші, як дати собі раду з потопою святочних карток і відписанням на них, як найкраще законспіруватись, коли в околиці кружляють рейди колядників (просто згасити світло і вдавати, що „нас нема в хаті", чи таки справді піти до кіна ...). Маса клопотів відпала після Свят.

Натомість прийшов новий сезон з новими клопотами: сезон вечорниць, забав, балів і всього того, що в старому краю звалось „карнавал". Приходять турботи, як то перебити минулорічну, ще з літа „шеміз", на якусь нечувано ориґінальну креацію, щоб виглядала на туалету за щонайменше двісті долярів, так, щоб усі чоловіки на балі аж охнули, а всім приятелькам попсувалась жовч ... Треба бути на тому й тому балі, а на кожному з них луплять по п'ятці за самий вступ, не кажучи вже про гардеробу, собвей чи автобус? При буфеті не конечно треба так багато витратити. Остаточно, можна напитись горілки ще в хаті, щоб мати відповідний „ґаз", от так, дві-три скляночки і вистачить, а потім уже в барі, коли жінку хтось запросить на танець, можна уже взяти в руку якогось „гай-бола" і цідити його дві години. І забава буде, як мур!

Так, в засаді є вже тепер новий, звичайний звичайнісінький 1959 рік. Такий самий, як рік тому був 1958-ий, як перед тим 1957-ий, а ще перед тим 1956-ий ... Скільки це років уже минуло, відколи почались ці звичайні, звичайнісінькі еміґраційні роки?!

Ще ніби на щось чекається — чого? Приїзду ще одного Мікояна? Виграну на льотерії? Але в Америці на льотерії не грають...

Часом хотілося б справді, щоб люди перестали вже випускати лише пробні ракети — „Експлорери", „Луніки", „Венґарди" чи як їм там, і почали вже реґулярну міжплянетарну комунікацію у міжплянетарні простори. Сів би собі чоловік у якийсь експрес - ракету на Марса чи Венеру і забув би про усе земське. Остаточно, така подорож не мала б дуже довго тривати: скількись там сотень чи тисяч світляних років. Щоправда, сам не знаю докладно, скільки це є „світляний рік": даремно намагався мені це пояснити один мій добрий знайомий, учень восьмої кляси парохіяльної школи. В кожному разі, це буде добрих парканадцять тисяч сторіч. Заки долетять майбутні міжплянетарні подорожні з Землі, наприклад, на Сатурна, чи як там ці міжплянетарні станції називаються — на Землі настане вже нова льодова доба, потім за пару мільйонів років льоди розтопляться, виростуть нові покоління, вони повмирають, піде покоління за поколінням — а ракета летітиме, летітиме, летітиме... А все це буде далеко ще навіть не один світляний рік, яких скількись то там треба, щоб залетіти з швидкістю світла (а воно дуже швидко летить, казали мені вчені хлопці, ентузіясти ракетних подорожей) на котрусь там плянету...

І, нарешті, ракета залетить на призначену станцію, прибульці відчитають забуті ієрогліфи, передані їм ракетною традицією, з яких довідаються, що їм тепер зробити, потім дадуть сиґнали на Землю, на якій вони ніколи не були — а на Землі котресь там уже-з черги покоління астрономів (якщо така наука ще тоді існуватиме) відбере ці сиґнали, і всі почнуть застановлятись, що то за таке диво там „піпікає" у просторах, і що то там світиться на далекій плянеті... Нарешті хтось відгребе десь якийсь забутий документ з-перед скількись там сотень тисяч мільйонів років, і додумаються, що то прадавні їх предки вислали експедицію у всесвіт... І знову почнуть люди дивуватись, пощо то було комусь їхати у далекий небесний простір, і почнуть спершу писати фантастичні повісті про життя на інших плянетах, потім робити винаходи, летючі тарілки, чи як там, і так воно піде далі, як то вже певно не раз бувало в історії всесвіту...

Краще про це не думати, бо голова закрутиться ще більше, як крутилась на останніх вечерницях. Пощо думати про це все? І так нічого не видумаємо, а хоч би совєти випустили ще двадцять „луніків" чи „мечт" — все таки, не зважаючи на весь „проґрес" „совєтські люди", наші земляки коло Старого Самбора чи Кам'янця Подільського далі ходитимуть босяком і писатимуть в листах: „Пришліть яку нову бритву, бо та, що я її собі зробив з коси, після війни вже геть збрилась..."

А люди далі дивляться на далекі, холодні зорі, віддалені на мільйони світляних років, і не бачать людського горя і болю віддаленого лише на пару тисяч миль від заль, де мільйонери бенкетували з кривавим „віце-прем'єром".

С. Чернова-Животко

МЕРІ ЛИНКОЛН

(4)

Тоді Мері не витримала і виїхала з Тедом до Німеччини, потім до Шкотії і до Чехії. Власне справу пенсії тоді знову підняли, і її ім'я знову тріпала преса. В році 1870 Мері переїхала знову до Англії і, залишивши там сина в школі, вибралась до Італії на лікування. Потім мати і син вернулись до Америки. Отже, п'ять років возила вона з собою юнака-сина з одного підсоння у друге, з одної школи до другої, в атмосфері, затруєній патологічним смутком і постійними недугами матері. В таких умовах туберкульоза захопила молодий організм Теда, і в липні 1871 року його не стало.

А в наступному році Гериндон продав комусь матеріяли до біографії Линколна, хтось їх використав, і вийшла книжка, в основі якої були всі образи і брехні. Мері цим разом втекла до Канади. По повороті, в наступному році вона почула про прочитану Гериндоном лекцію, у якій він доводив, що Линколн був атеїстом. Цього всього було б забагато й для сильної, зрівноваженої жінки.

Повернувшись із чергової поїздки на Флориду, Мері Линколн була присутня в суді, де, розібравши справу її недуги, визнали її душевнохворою. Так вона опинилась у закладі для душевно-хворих, де пробула чотири місяці. Забрала її звідти сестра Єлисавета. Відповідальність за все це Мері поклала на сина, і розійшлася з ним в гніві й ворожнечі. Але на тому її рух не скінчився — вона знову виїхала до Франції, де жила в По, виїжджаючи звідтіль у різні місця. Терпіла від ревматизму, упала із стільця і пошкодила собі хребет, і вже зовсім хвора у 1880 році повернулась до своєї вихідної точки, до Спрінґфилду, де були її дім, рідні, могила чоловіка та синів і де вона ніколи не хотіла бути. Там настало примирення з сином. Коли ще раз виїхала вона до Ню Йорку лікуватись ,там віднайшли її давні знайомі і, вражені її вбогістю, знову підняли справу про підвищення пенсії. Ім'я Мері Линколн знову облетіло країну. На цей раз вона одержала своїх п'ять тисяч. Але в січні того самого , 1882 року настав день, коли їй уже нічого не було треба — смерть заспокоїла все. Її тіло було виставлене в кімнаті, де сорок років тому вона одружилась із своїм вибранцем.

Оглядаючись на життьовий шлях Мері Линколн, бачимо його то яскраво осяяним прагненням надій, то зануреним у глибоку тінь розчарувань, позначеним хрестами трагічних утрат, з повільним поступом вгору, із жорстоким схилом занікання. І хто візьметься зважити причини мізерноти того занікання, що в них переважало — об'єктивні причини чи власна вдача з її облудною уявою? Доба була несамовита і люди в ній нещадні, а Мері була маленька людина — було їй примиритись, поступитись, але вона звикла ставити на своїм, і так опинилася в конфлікті з цілою країною, і так пробула до кінця і відійшла непримирена.

Вона не була бєзумна. Поражена була в неї тільки одна сторона. Диспозиція після всіх катастроф розрослася. При чоловікові вона трималася б, як маленьке деревце у захисті великого, але блискавка засягнула її опору, а з тим і її. Пастор у своїй промові над її гробом, власне, сказав щось подібне, зазначивши, що життя Мері після смерти Линколна було смертю за життя.

Мері вибрала собі занадто поблажливого партнера, таким жінкам треба сильного, вольового чоловіка, здібного стосувати абсолютний авторитет і безапеляційний наказ. Це їх скріплює, дисциплінує. Але Линколн не був людиною ,яка могла тримати когось силою свого авторитету. Своєю поблажливістю він розманіжив жінку й дітей, і тим, маючи найкращі наміри, утруднив своїм найдорожчим життя, коли не стало його опіки.

За життя в родині не було якихось особливих нещасть. Жінка була фізично здорова, приваблива, родила гарні діти, які були для Линколна щастям, розуміла його амбіції і намагання, активно підтримувала в акціях на шляху до політичної кар'єри. Тому власне її невротичні вибухи він зносив із великою терпеливістю ,вважаючи їх необхідними виснагами нервового напруження.

(Кінець)

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

Зброєю української науки

ЗБРОЄЮ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ

(Докінчення).

Прийняття для слухачів і гостей

Після перших чотирьох доповідей представники організацій, гості і слухачі зійшли до великої розміром залі, де пані Назаревич при допомозі пань з т-в і Курення Старших Пластунок „Спартанки", приготовили прийняття. Господарем був голова місцевого Осередку Праці НТШ. Прийняття поблагословив Впр. о. проф. Михайло Ваврик, парох Української Католицької Церкви в Шикаґо. Пізніше президент НТШ — проф. д-р Роман Смаль-Стоцький виголосив доповідь на тему: „Оборона української поневоленої науки українською еміґрацією".

В цікавий спосіб на основі фактів і власних переживань, як колишній міністер УНР і науковець, з'ясував тло подій до 1920 року і на ньому виказав, як оборонила еміґрація, спільно з іншими поневоленими Москвою народами, українську науку й науку інших народів, щоб припинити імперіялізм Москви.

Сильно наголосив паролі: — Без волі не може бути вільної науки! — Без академічної свободи, не може бути праці, ані для Бога, ні для України ,ні для народу!

Основніше представляє часи НЕП-у, контактів з т. зв. совєтською Україною і навпаки (Винниченко, Сімович, Луцький) і нове обмосковлення України. Наступ Москви на українство, а зокрема на мову, викликав низку протестів (виступ Х. Полонського в Харкові, письменників у Києві, студентів тощо), які придушувано фізичним терором і замовчуванням. Москва, виграючи „війну" економічного поневолення (закріпаченням селянства, ліквідація приватної ініціятиви і промислу), за допомогою московських мовознавців заплянувала мови різних поневолених народів злити в одну технічну мову з доменою московської. Тож і проголосила „контрреволюцію на мовному фронті", щоб була сповидна причина до ліквідації української науки. Москві допомогла теорія західнього науковця Мара, яку, як її вже було непотрібно, відкинено.

Більші можливості протесту існували за кордоном (згадує доповідач про відмову місця на конгрес у кількох столицях Зах. Европи), де Прометеївська Ліґа поневолених Москвою народів, скликала прометеївський Конґрес. Конґрес відбувся 31 травня і 1 червня 1936 р. у Варшаві під головуванням проф. Р. Смаль-Стоцького при участі 140 делеґатів. Мовознавці, історики й етнографи дали реферати про поневолення кожного народу й ухвали резолюції протесту. Резолюції переложено на різні мови (Галя Чикаленко), переслано Лізі Народів і іншим культурним та політичним міжнароднім організаціям, закликаючи їх виступити в обороні народів, поневолених Москвою.

В пляні оборони поневоленої науки, українські академіки, що більшим числом знайшлися поза УССР, відновили традиції Могилянської академії. Видано книжку проти поневолення Москвою. Пароля: „Хто не піддався, не побіджений!"

В дискусії забирали слово: о. проф. Ваврик ЧСВВ, інж. Ліневич, д-р Турула, проф. Шерех. М. ін. на внесок інж. Ліневича Прилюдна Наукова Конференція передала привітання проф. Степанові Тимошенкові (ок. 80 років), що живе в Шикаґо, про якого згадувалось у доповідях.

Впр. о. проф. М. Ваврик, ЧСВВ запропонував видати друком ці корисні доповіді.

Д-р Турула передав думки проф. Степана Риндика перейти від статики до динаміки й поповнити кадри науковців молоддю, що вчиться по високих школах вільного світу, що спеціялізується в різних наукових галузях і може проявитися творчою працею в культурному житті нації. Це була б т. зв. „УНА" в розумінні Українська Наукова Армія, що подібно, як УПА на збройному відтинку, атакувала б ворога, — на науковому.

Проф. Ю. Шевельов-Шерех пригадав епізоди, як друковані видання попадають до рук зацікавлених (Львів, Варшава).

Після закриття першого дня конференції голосились добровільні жертводавці, складаючи суми на цілі Осередку НТШ.

Другий день прилюдної конференції

Гострі морози і сніговії обох днів, хоч і перешкодили поважно в учасництві, не зупинили кількости слухачів, так жінок, як і чоловіків різного віку і професій. Ред. Ів. Кошелівець з Мюнхену виголосив одногодинну доповідь на тему: „Сучасний стан літературознавства в УССР". Зі знанням діла схарактеризував стан після збройного завоювання України і початкового браку уяви комуністичної партії, що має робити з культурою народу. Тим пояснюється нагінка і ліквідація науки щойно в часі більше, як 10 років, після опанування народів. Доповідач аналізус літературну продукцію різних періодів творчости, авторів і критиків, що звичайно були ліквідовані. Наводить десятки імен. Зокрема, після 1930 р. наступила велика „суматоха" в літературній продукції, коли то з ліквідацією авторів, були вилучувані з продажу їх твори. Цей стан тим прикріший, що розстріляні та заслані не залишали за собою учнів. Деякі знатоки літературознавства і фахівці воліли втекти до Москви чи Ленінграду і в той спосіб зберегтися. Це відноситься, головно, до чужонаціональних із походження фахівців.

Етап після 1930 р. ще замітний тим, що фахові кадри працівників української культури, замінено дилетантами партії, яких в основному також ліквідовано.

Етап цей позначується шуканням форм, централізацією напряму праці в одних руках, видань писаних наоспіх для партії, коротко кажучи, без значення.

Після війни (1945) Академія Наук в Києві формально це велика установа (8 відділів) з багатьома працівниками, але вислід її праць невеликий, а часто видається те саме з ненауковим підходом в опрацюванні. Клясики української літератури пофальшовані, монографії носять антинауковий характер, поезія знецінена до початкового стану.

На останньому етапі — 1954 — усистематизовано курси, видано двотомову історію української літератури, теж з виключенням старої доби, без Куліша і з допасованням і впливами московської літератури.

Молоді кадри не мають літературної підготови, занедбано теорію літератури, не насвітлюється питання української літератури, а літературознавство ще в гіршому положенні, як сама література. Та все таки Україна не є мертвим полем, вихолощеним і пересякненим московсько-большевицькою доктриною, але живим і свіжим національно організмом, що працює з думкою про нагоду зажити вільним життям.

Предсідник проф. д-р. Роман Смаль-Стоцький подякував Осередкові Праці НТШ в Шикаґо за вдалу першу прилюдну конференцію, маючи надію, що вона не остання. Далі подякував Митр. Протоєр. Ф. Білецькому за приміщення в другому дні, подібно, як і в першому дні — безкоштовно. А вкінці публіці обох днів, запевнюючи, що українська вільна наука витримає бій з тенденціями, які її і українську культуру заглушують і на Батьківщині і на чужині.

Павло Клим

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співласниками 20-ти мільйонового майна організації!

ПІД ЗНАКОМ УКРАЇНОЗНАВСТВА — ЛЮТНЕВЕ ЧИСЛО „ВЕСЕЛКИ"

Лютневе число „Веселки" має суто українознавчий характер. Цикл українознавчих матеріялів започатковує казка Лесі Українки про Царя Оха. У підсовєтських виданнях творів поетеси цю казку або пропускають, або промовчують її алегоричний характер і основну ідею. Збірне видання творів Лесі, видане на еміґрації, обмежується до ствердження, що ця казка, тільки один із доказів многогранности Лесиної творчости. Ілюстрація М. Бутовича й відповідно складені запитання в „Веселці" розкриють перед дітьми правдиву ідею цієї казки, в якій алегорично представляє Леся Українка — всяку тиранію, насилля, деспотизм і диктатуру, що погубно впливає на свободу людини. Зокрема Леся має на увазі царську Росію. Казку можна актуалізувати й поширити її й на сьогоднішню большевицьку тиранію. Такий підхід до твору дасть учителеві змогу зробити „Царя Оха" темою лекції з дітьми старшого віку. Лекцію найкраще провести дискусійною методою.

Інший українознавчий матеріял з ділянки природних багатств і копалин України, це розповідь-спогад В. Мацькова під наголовком „У столиці української нафти" (графічне оформлення П. Холодного). Сюди треба зарахувати й розповідь про козаків-характерників, що тісно пов'язується з серією про „Богдана козака - характерника" Завадовича - Холодного.

На тлі українознавчих матеріялів рельєфно виступають дві „найкращі задачі" — Наді Чопей і Дзвінки Барагури, що свідчать про любов українських дітей на еміґрації до невиданої ними України. Їх знаменито доповнює прегарний вірш М. Щербака п. н. „Ти її не бачив, Україну . . ." з його недавно виданої збірки „Багаття".

На суто народних казкових і побутових мотивах побудована казка Оксани Керч п. н. „Чарівний глек" (ілюстрації Галини Мазепи). Казка друкується з продовженням.

Картину українського побуту й природи знайдуть читачі й у „Життєписі нашого лисеняти" (ілюстрація М. Левицького), що є уривком з роману Галини Журби „Далекий світ".

Також суто народні елементи й мотиви ввійшли в основу казки Н. Забіли „Снігуронька", оформленої М. Левицьким.

Зимова тематика знайшла свій вислів у вірші Лесі Храпливої „Зимова казка", оповіданні І. Шуґай „Чому взимку ялинка зелена" (оба матеріяли офомлені П. Холодним) і вступній ілюстрації М. Бутовича — діти годують пташок і звірят.

У числі продовжується „Щоденник школярки Мілочки" Ганни Черінь з ілюстраціями Е. Козака, а саме вміщені розділи: „Моя золота рибка" і „Прізвиська".

Рубрика розваг, загадки й розгадки, з дитячого життя, що читати — доповнюють лютневе число „Веселки", надруковане в зеленому й синьому кольорах.

У числі дев'ять прізвищ авторів, п'ять ілюстраторів і чотирнадцять окремих наголовків.

Українська Хроніка

● 25-річчя наукової праці проф. Ярослава Рудницького, пластуна сеньйора і члена пл. куреня „Червона Калина", відзначила Пластова Станиця у Вінніпеґу спільними сходинами, що відбулися дня 10 січня ц. р. Керівником сходин був пл. сен. Р. Сенчук і вітали ювілята пл. сен. о. Д. Шевчук, ст. пл. З. Носик і ст. пл. З. Степчук. Деякі уривки з праць проф. Рудницького читали ст. пл. Християна Навроцька і ст. пл. Юрій Даревич.

● **Молоді українські танцюристи з Ню Джерзі і Ню Йорку**, що вивчають українські танки під проводом Ніни Бакад і Стеллі Захарчук, виступлять в суботу дня 14 лютого ц. р. в Байон, Н. Дж., під час урочистости, влаштованої з нагоди роковин народин Линколна. Відбудеться ця урочистість в залі Ківанї Коркмен при 710 Евню С, о год. 2-ій по полудні.

● **Концерт фортепіянових творів романтиків** — Шуберта, Шопена, Шумана і Ліста у виконанні молодого піяніста Романа Рудницького відбудеться в п'ятницю, дня 13-го лютого ц. р., у Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку (початок о год. 8-ій). Пояснюватиме д-р Антін Рудницький.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ДОПОВІДЬ МИКОЛИ ХИМИЧА

на тему „Український ренесанс двадцятьох років у суспільно-економічному житті", заповіджена на суботу, дня 14 лютого ц. р., в Літературно-Мистецькому Клюбі у Филаделфії — не відбудеться.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕЛЕВІЗІЙНИЙ КОМІТЕТ

Два роки тому виник почин створити Громадський Телевізійний Комітет з визначних громадських діячів, що репрезентують різні українські організації та є провідними членами Відділів УККА. Цей Комітет улаштував одну програму на телевізійному каналі ч. 9 в дні 2-го лютого 1958 р. З признанням від організацій і громадянства були висловлені побажання, щоб такі програми продовжувати. Кошти, які виносили приблизно 2 тисячі долярів, були покриті зі збірок громадянства Ню Джерзі та Ню Йорку. Було пару десяток долярів недобору, що їх покрили члени Комітету, які цей Телевізійний Комітет зорганізували.

Це признання й успіх минулорічної програми дало заохоту до переорганізування цьогорічного Телевізійного Комітету, до якого увійшли люди з поодиноких громад, що десятки років працюють в користь української визвольної справи. Праця цих людей, що увійшли в Телевізійний Комітет, є позначена різними етапами і формами від улаштувань величавих маніфестацій до монотонних громадських зборів та збірок на УККА чи інші наші наукові установи. Отже тим самим не повинно бути якихось застережень чи критичних думок до людей а тим самим до Телевізійного Комітету збоку наших центральних організацій чи преси. Телевізійний Комітет не є приватною установою, але організований на громадській базі, для пропаґанди української справи серед суспільства Америки. Якогось особистого інтересу всі ці члени Комітету не мають, займаючи довголітні позиції у великих американських фірмах, є професіоналами, або мають свої власні підприємства. Єдиний мотив, для якого ці люди увійшли в Комітет — це переконання, що цей спосіб праці може дати чи ненайбільші користі в обороні українського народу в його боротьбі з насильством імперіялістичної Москви.

Дальші виступи на телевізії можуть допомогти для нашої дітвори та хорів в плеканні рідної мови, пісні і танків й у вихованні гордости з свого походження. Щоб цінності української культури могли розвиватися, то для цього треба мати місце для їх вияву, а цим може бути час від часу телевізійна програма. Це одна причина, а далі чи не найвищий час використати обставини, щоб про Україну говорили до американського народу американські політичні діячі в телевізійних програмах, замість промовляти до кількох тисяч українських громадян у маніфестаційних залях, що коштує яких дві до три тисячі долярів кожного разу і про які довідується пару десяток американців, що вже про Україну знають. Про ці всі речі можна багато писати. Хочеться вірити, що проводи наших українських організацій мають свою відповідь, тому нема оправдання, коли скептицизм стає їхнім арґументом щодо телевізійних програм.

Цей скептицизм дуже відчуває Телевізійний Комітет. До цього часу не появився ані допис в нашій пресі на цю тему. Деякі організації чи професійні товариства або мовчать, або дадуть на відчіпне яких п'ять долярів або нічого. Українські товариства й організації в окрузі Ню Йорку витрачають приблизно коло сорок тисяч дол. на так звані пікніки і балі, з яких вісімдесять процент іде до броварень, танцювальних заль й оркестр. Громадянство за це не можна винуватити, бо воно завжди давало і дає на всі збіркові справи, однак прикро стає за тих, що легковажать пропаґування української справи.

Роблячи тих кілька прикрих зауважень тільки тому, що започаткувавши збіркову кампанію Телевізійного Фонду на програму, яка має відбутися дня 8-го березня ц. р., виконавці цієї програми і цілий комітет стають перед завданням зібрати потрібні фонди на запляновану програму. Вони сподіваються, що їх праця зустріне щире зрозуміння серед наших установ, центральних організацій, товариств та ширшого круга громадянства.

Мирон Леськів

ЮВІЛЕЙНИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

На цьому місці друкуємо імена тих ВП. Громадян, що з нагоди 65-річчя „Свободи" надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на її фонд та на фонд її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка", і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

СПИСОК Ч. 20

Г. Поворозник, Гемілтон	$ 23.00	В. Сташко, Коговс	2.00
Е. Куровицький, Ню Йорк	10.00	К. Сідзінський, Тавнтон	2.00
П. Пуцило, Шикаґо	10.00	І. Дзядік, Сеймор	2.00
Д-р І. Іванець, Долтон	9.00	Л. Попіль, Шикаґо	2.00
В. Мацях, Джерзі Сіті	5.00	Е. Сенко, Джерзі Сіті	2.00
С. Вацяк, Шикаґо	5.00	А. Масний, Ангерстбурґ	2.00
Д-р Р. Флюнт, Каламазо	5.00	М. Нидза, Дітройт	2.00
П. Свистун, Ню Йорк	4.00	Н. Соломко, Шикаґо	2.00
Інж. А. Марків, Монтреал	4.00	А. Кобрин, Рінґовс	2.00
П. Данилишин, Флорел Пк	4.00	В. Гасій, Ню Йорк	2.00
Г. Гораль, Филаделфія	4.00	М. Мрикало, Скрентон	2.00
М. Дзятик, Біч	4.00	Д. Качор, Филаделфія	1.00
М. Личак, Форд Сіті	4.00	Р. Демчук, Маттітук	1.00
Е. Гузар, Ню Йорк	4.00	П. Каденко, Стілтон	1.00
Ґ. Кобелюх, Шикаґо	4.00	А. Буско, Сиракюз	1.00
І. Дерик, Ліберті	4.00	И. Косовський, Шикаґо	1.00
М. Салик, Шикаґо	4.00	Г. Фаддей, Тайтісвіл	1.00
І. Шило, Індіянаполіс	3.00	Ю. Ямковий, Торонто	1.00
Г. Неділко, Пасейк	3.00	А. Кілман, Форествіл	1.00
Т. Маль-Малюта, Бруклин	3.00	В. Гамкало, Віндсор	1.00
М. Попіль, Шикаґо	2.00	П. Кость, Шикаґо	1.00
Я. Чорномор, Гобокен	2.00	А. Мартин, Асторія	1.00
Т. Кісілевич, Флінт	2.00	В. Флюнт, Роксбурі	1.00
Г. Лупинець, Спраґе	2.00	Н. Корчак, Деррі	1.00
В. Скрипник, Рачестер	2.00	Г. Шеремета, Гемтремк	1.00
І. Стець, Тускаварас,	2.00	С. Спетрук, Монтреал	1.00
К. Шебунчак, Рой	2.00	С. Криховецький, Лінден	1.00
М. Слюзар, Бруклин	2.00	В. Влашків, Балтімор	1.00
І. Пікас, Боффало	2.00	І. Коваль, Брідіктон	1.00
Н. Білан, Ню Йойк	2.00	І. Бабський, Джемейка	1.00
Д. Борсук, Шикаґо	2.00	І. Прокопів, Пасейк	1.00
П. Лисенко, Пітсфілд	2.00	С. Терлецький, Филаделфія	1.00
М. Костирко, Брите	2.00	Д. Баран, Стетен Ай.	1.00
М. Завіський, Боффало	2.00	М. Бумба, Бруклин	1.00
І. Закаляк, Лінтен	2.00	А. Чапіль, Скрентон	1.00
В. Марчук, Кларендон	2.00	Г. Папіж, Мінеаполіс	1.00
С. Лешінський, Н. Брансвик	2.00	Л. Гавадзин, Вейон	1.00
Д. Троханяк, Монтреал	2.00	А. Цемер, Дірборн	1.00
І. Галецький, Мт Сінай	2.00	І. Демків, Ню Йорк	1.00
І. Городиський, Невак	2.00	В. Сенюк, Вілкс Бері	1.00
П. Теплицький, Боффало	2.00	Н. Шевчук, Менвіл	1.00
Г. Вавелко, Мінеаполіс	2.00	П. Пастерняк, Шарон	1.00
П. Чорний, Вітней Пт	2.00	М. Гарасевич, Нюарк	1.00
І. О., Бруклин	2.00	В. Грицик, Ню Йорк	1.00
В. Цісик, Озон Парк	2.00	А. Кірілюк, Манчестер	1.00
В. Волчук, Форест Гілс	2.00	О. Кукуруза, Мінеаполіс	1.00
В. Дідошак, Рачестер	2.00	М. Крикливий, Канзас Сіті	1.00
І. Дутко, Бруклин	2.00	Л. Крізер, Ню Йорк	1.00
С. Закаприн, Ґері	2.00	І. Гученко, Рачестер	1.00
І. Худий, Ню Йорк	2.00	А. Саноцький, Бруклин	1.00
А. Рибалт, Понґстави	2.00		
М. Прихоженко, Фила.	2.00	Разом	$ 251.90
М. Мушинський, Понґстави	2.00	Раніше проголошено	$ 4,845.95
Т. Калмук, Клівленд	2.00		
Д-р Я. Коропей, Потакет	2.00		
С. Шрамко, Боффало	2.00		
Ф. Савчишин, Бруклин	2.00	Разом	$ 5,096.95

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК
у США
Комісія для вивчення і збереження літературної і мистецької спадщини В. Винниченка

З глибоким смутком повідомляємо, що 6-го лютого 1959 року, в Мужен, Франція, після тяжкої хворости, померла,

✝

Розалія Яківна ВИННИЧЕНКО

дружина письменника Володимира Винниченка.

Управа УВАН у США

Інж. Іван Калинович

ЯЦКО ОСТАПЧУК

(Посмертна згадка)

31-го січня телеграма з Ужгороду повідомила нас, що Яцко Остапчук, колишній посол до віденського парляменту в 1908-1912 рр., помер на серцевий удар 30-го січня в Ужгороді на Закарпатській Україні, . Помер на 85 році життя. Це була людина, яка над усе ставила волю та суверенність України. Микита Шаповал, лідер ес-ерів, згадуючи про нього в своєму „Щоденнику" написав: „На засідання Трудового З'їзду в березні 1919 р., в Станиславові прибув колишній посол до австрійського парляменту Яцко Остапчук. Його пропозиція була — перше збудувати хату, а потім братися до соціялізму".

Багато можна б написати про цю надзвичайну людину, але для цього треба і часу і місця. Я хочу показати як його трактували наші політичні вороги, поляки.

Був кінець грудня 1928 року. Я пару тижнів раніше одружився був з донькою Яцка Остапчука, Мирославою, і прибув до Галичини на посаду повітового агронома до Збаразького повіту, з рамени Сільського Господаря. Повітовий староста Качковський, оглянувши мій закордонний пашпорт, запропонував принести від українського пароха метрику про те, що моя дружина народилася в Збаразькому повіті. Діставши метрику, все ж не хотів дати побуту, ставлячи мені провокаційне питання: чому я прибув до прикордонного повіту? Моя відповідь була: „Тут народжена моя дружина, вона має велику фамілію, а я в складі української армії, як підполковник Окремої Кінної Дивізії помагав полякам у війні проти большевиків".

Але це не помагало. Тоді я кинувся до правників, адвоката д-ра Кульчицького та д-ра Гамаля, і благав помочі. Узнавши, що донька Яцка Остапчука потребує помочі, д-р Кульчицький без слова пішов зі мною до повітового старости. „Пане старосто, дозвольте запитати, чи Збаразький повіт є частиною Польщі, чи це незалежна від неї республіка?"

Староста почервонів зі злости. Д-р Кульчицький продовжував: „От, закордонний пашпорт мого клієнта, виставлений польським консулом в Празі, в Чехії, на право побуту в Збаразькому повіті до 27 березня 1929 року, тепер маємо кінець грудня 1928 р., а пан староста не дає побуту".

Староста питався мене в яких селах маю родину по жінці. Я назвав 13 сіл. Добре, зараз ці села впишуть до вашого закордонного пашпорту, і ви можете їздити по цих селах і гоститися, але як виголосите хоч один агрономічний виклад, будете арештовані та відставлені не до Лавочного, а до Підволочиська.

Ми відійшли, але за годину я прийшов знов і попросив Качковського, з огляду на великі сніги, що утруднюють комунікацію, дати дозвіл пробути тут до весни.

„Я дав вам" — сказав. — „Але я мушу з чогось жити, прошу про дозвіл бути агрономом". І я знову повторив свою просьбу. Здавалося, що Качковський зм'як, і просив сісти.

— Я буду з вами одвертий, я адміністратор, я знаю, чим займається тесть ваш, Яцко Остапчук. В 1908 році він кандидував від Збаразького повіту до віденського парляменту, польський кандидат перепав. Поляки на цьому дуже потерпіли. Як я дам вам право побуту, то Яцко Остапчук матиме право кілька разів до року відвідати доньку, а польська конституція дає йому право скликати довірочні збори в мешканні, де може зійтися до 200 душ, і знов почнеться політика. Даю пану 15 день, перенестеся! Щодня у мене є польські делегації з повіту, які просять не дати донці Остапчука побуту в Збаражі.

Прийшлося перенестися до Золочівського повіту, де я і пробув агрономом 3 роки. Але і там Качковський мене не забував. Староста Золочівського повіту д-р Дорош часто, підсміхуючись, питав мене: — Чому так не любить і боїться вас староста в Збаражі?

От хто був Яцко Остапчук! Нехай цей коротенький шкіц буде китицею квітів на далеку від нас могилу незабутнього та дорогого Яцка Остапчука не тільки для родини Калиновичів.

45 РОКІВ НА СЛУЖБІ НАРОДУ

(Посмертна згадка)

6-го грудня 1958 р. в Гамільтоні і в Торонті рознеслася сумна вістка, що того дня помер на удар серця св. п. Степан Миколин, голова місцевого Відділу Української Стрілецької Громади, визначний член УНО, 1-ий заступник голови Центрального Проводу Братства Карпатських Січовиків, звичайний член НТШ, член Об'єднання Українських Педагогів і Пласту, співробітник „Нового Шляху". Пригноблення було тим більше, що Покійний до останньої хвилини був активним і працював над докторською працею „Гуцульщина в українській літературі", яка друкувалась на сторінках „Нового Шляху".

Степан Миколин

Степан Миколин народився 8 січня 1900 р. в селі Люша, пов. Яблонів б. Коломиї. До гімназії ходив в Коломиї. В 1914 році вступив добровольцем до Українських Січових Стрільців і від того часу вже не побачив своїх батьків ані рідної хати. З УСС-ами пройшов їхню цілу епопею і поділяв їхню долю і недолю. Брав участь в поході з'єднаних українських армій на Київ. В боротьбі з большевиками попав у полон і опинився на Сибірі, звідки і в 1923 р. опинився на рідних землях.

Два роки пройшли в підпіллі, а відтак опинився на Закарпатті. Чеська влада не терпіла перебування українських еміґрантів на Закарпатті, і він опинився на Словаччині. Міністерство шкільництва в Празі приділило його за учителя народної школи в Медвежах на Пряшівщині, де був 12 років управителем. В 1926 році оженився з панною Марією Облетіло, з якою відтак разом із дітьми в 1937 р. перенісся на Закарпаття, будучи вже громадянином ЧСР, і в Тячеві вчив у горожанській школі. В 1958 р. вступив в ряди Карпатської Січі, де йому признано попередню ранґу сотника армії УНР. Організував Відділи Карпатської Січі по селах, а Головна Команда в Хусті іменувала його окружним командантом Карпатської Січі на Тячівщину. В березні 1939 р. боровся в рядах Карпатської Січі проти мадярської окупаційної армії, а потім дістався на Словаччину. Словацьке міністерство шкільництва приділило його на учителя на Пряшівщину, звідкіля в 1941 р. вернувся на Рідну Землю. В 1943 р. перенісвя до Німеччини. В 1945 р. опинився в Авґзбурзі, де був приділений за учителя до української гімназії, директором якої був Августин Штефан, колишній міністер шкільництва Карпатської України.

В 1948 р. родина Ґвоздів з Гамілтону допомогла Покійному і його родині переселитися до Канади. Тут працював фізично в фабриках, і притім організував Рідну Школу, став активним членом УСГ, УНО, Відділу КУК, Пласту і Братства Карпатських Січовиків, НТШ і Педагогів. Всюди і на всіх відтинках суспільно-громадського життя був чинним і жертвенним. В 1948 р. Покійний був підвищений екзильним Урядом Української Народної Республіки до ранґи підполковника. Деканат філософічного факультету Українського Вільного Університету в Мюнхені визнав його дотеперішні студії і дипломи за вистачальні, щоб він міг взятись до написання дисертаційної праці „Гуцульщина в творах українських письменників", по прийняті якої мав піддатись риґорозним іспитам, щоб осягнути докторат.

Смерть перервала діяльність Покійного. Його похоронено на цвинтарі в Гамілтоні у вівторок, 9-го грудня 1958 р. Похоронні Богослужіння відправляв мітрат о. В. Лаба, полковник армії УНР і військовий капелян, в асисті о. д-ра Комара і о. Бойка. Співав хор під дир. С. Яковенка. Про життя і діяльність говорив о. д-р Комар, парох гамілтонський. На цвинтарі попрощали Покійного від УНО. В УНО відбулася тризна і поминки. Там прощалися з Покійним представники тих організацій, членом яких він був.

Невтомному працівникові на українській народній ниві хай буде гостинна канадійська земля пером! Хай буде йому вічна слава і спокій його душі!

Д-р Степан Росоха

Українське студентство Монтреалю відзначило роковини Крут

Монтреаль, Канада. — Тут відбулося в минулу неділю 8 лютого ц. р. в залі УНО, зорганізоване Союзом Українського Студентства Канади Свято Крут. Після відіграння панною Любою Жук на фортепіяні гимну „О, Канадо", студентка Катря Врикович віддеклямувала вірш Романа Купчинського „Крути", при чому на екрані висвітлювано, наче ілюстрацію, баталістичні образи артиста маляра Л. Перфецького. Коротке вступне слово про бій під Крутами виголосив голова місцевої студентської громади Олег Марнняк, а святочну доповідь виголосив запрошений з Ню Йорку ред. Іван Кедрин-Рудницький. В мистецькій програмі бандурист Володимир Мота відспівав три пісні при супроводі бандури, Люба Жук відіграла композиції Баха, Нижанківського й Бетговена, а мішаний хор „Україна" під орудою Нестора Городовенка відспівав 4 пісні (Кошиця, Леонтовича і Людкевича). Національним гимном закінчилась Академія, в якій взяло участь яких 200 осіб.

ЗДА висилають до Азії „плавучу медичну школу" — корабель „Консолейшен"

Сан Франсіско. — Фундація опіки над здоров'ям при організації „Народи з Народами" висилає в подорож до країн в Азії колишній корабель американської фльоти „Консолейшен", який буде перебудований на школу-шпиталь. Цей проєкт називається „Надією", він буде здійснений за шість місяців і триватиме цілий рік. На кораблі буде 200 лікарів і 200 медичних сестер та шпиталь на 800 ліжок, а також різні лябораторії та операційні залі. Це буде одночасно шпиталь і медична школа. На цей корабель прибуватимуть лікарі даної країни і будуть знайомитися з американськими осягами в медицині. Лікарі зі шпиталю-корабля відвідуватимуть місцеві шпиталі та пізнавати окремі лікарські проблеми в даних державах, куди на запрошення прибуде цей корабель - школа". Збирають 3,500,000 долярів на влаштування цього шпиталю-корабля 520 стіп завдовшки, який має швидкість 18,3 вузли і важить вповні навантажений 15,400 тонн.

Кастро закликає робітників не страйкувати

Гавана, Кубинська Республіка. — Голова збройних сил Кубинської Республіки Фідель Костро відвідав робітників в американській фірмі „Шелл Ойл Компані" і закликав їх не страйкувати, хоч він знає, що підприємці, які деколи є противниками революції, навмисне сповільнюють продукцію нафти і цукру, щоб новий уряд мав труднощі. Цукор — це головний продукт Куби, він дає річного прибутку коло 700 мільйонів долярів. Кастро заявив, що він не вірить в невинність американського летуна Роберта Ная, якого судитиме суд, а не він. Кастро заявив, що до нього з усім звертаються, але він „є людиною, а не божком", і не може всього рішати. Попереднього дня Най був заявив перед американським віцеконсулем, що не плянував вбити провідника кубинських повстанців, і що йому ніхто не пропонував 100,000 долярів за вбивство Кастра. Най сказав: „Маю повне довір'я до кубинської справедливости. Досі я не маю признаного оборонця". Най просив представника американської амбасади про допомогу в справі контакту з кубинським міністром закордонних справ. Най був ляйтенантом в летунстві фльоти і заявляє, що він прибув на Кубу, щоб як летун допомагати повстанцям з літака бомбардувати війська президента Батісти. Армія має судити Ная за змову вбити Кастра. Мати Ная вислала листа до Кастра, в якому просить кубинського провідника збройних сил, щоб мав милосердя для її сина, бо він, як батько, розуміє серце бідної матері.

Сенатор Джансон пристав до бльоку західніх сенаторів

Вашингтон. — Провідник демократичної більшости в Сенаті — сенатор із Тексасу Линдон Б. Джансон, якого часто згадують між кандидатами на президента в 1960 р., пристав до бльоку західніх сенаторів і 10-го лютого був присутній на їхній конференції. У зв'язку з цим повідомлено, що сенатори з Тексасу і Оклагоми є допущені до західнього бльоку сенаторів, хоч давніше вони належали до південної групи сенаторів. Група західніх сенаторів обіймає тепер 23-ох сенаторів із 14 стейтів. Гадають, що приналежність Джансона до ліберальної групи сенаторів скріпила його шанси стати демократичним кандидатом на президента в 1960 році, бо досі від часів із перед громадянської війни не було ще кандидата на президента з південних стейтів. Так само і другий демократичний сенатор із Тексасу — Ралф В. Ярборо не є членом південної групи сенаторів від 1957 року, коли південні сенатори гостро виступають проти об'єднання шкіл, яке наказав здійснювати Найвищий Суд ЗДА.

● **В Ютиці, Н. Й.** відбулися заручини Ярослава Ликтея з п-ною Іванною Політило, донькою панства Політилів. Ярослав Ликтей був амбасадором доброї волі Ютики до Югославії в 1955 р. і, закінчивши університет в Сиракюзах, є тепер членом факультету нюйоркської середньої школи ім. Гиллса. Весілля відбудеться в червні ц. р.

Два українські юнаки...

(Закінчення зі стор. 1-шої)

увагу якої вони звернули головно своїм вирядом: мисливськими луками, стрілами і риболовським приладдям. Другу ніч вони вже провели в „домі придержання", хоч могли б собі були позволити на ще навіть кілька ночей в мотелі, бо зі 180 долярів, що їх вони, згідно з твердженням Гавриленка, мали на початку виправи з Ню Йорку, їм ще залишилося повних 69 долярів. Але найгірше, що поліція в Медісоні вже мала з Бюра пропавших осіб в Ню Йорку розпорядок, щоб цих двох мисливців негайно повернути назад. Під час розмови, яку поліція могла вести з ними п'ятьма різними мовами, юнаки виявили причини своєї виправи: Ню Йорк, хоч який він великий, рішучо затісний для них. „За кожним разом, як я виїду з міста, мені здається, що я на три інчі підріс" — твердив Аркадій, а Юрко додав, що там, де вони опинилися, „повітря направду добре і люди приязні". Також і їм нічого не бракує, бо поліція цілком не жаліється на їхню поведінку, а власник мотелю, де вони ночували, сказав коротко: „Вони дуже добре поводились, за все дякували". До всіх своїх вияснень на поліції хлопці не забували додати, що головним мотивом їхньої виправи було бажання побачити індіянина. Щоб цілком не розвівати їхніх юнацьких мрій поліція взяла їх на „райду" по районі Деллс, де справді можна зустріти індіян, а „Мілвокі Джорнал" з 10-го лютого вже помістив фотосвітлину, як Юрко і Аркадій, вправді, не курять люльки миру, але тим не менше приязно стискають руки Орбертові і Клеландові: Добрим Ведмедям, їхнім індіянським одноліткам. Поліція очікує тепер на когось з Ню Йорку, що має хлопців забрати. Приватно інформують що по них поїде один з оо Василіян зі школи св. Юра, в якій вчиться один з цих юнаків. — Початково хлопці не дуже цим раділи, але вкінці переконались, що всюди добре, а дома таки найліпше і самі нетерпеливляться, щоб чим швидше вернутися додому. Їхні пригоди, хоч які голосні і славні, навряд чи будуть записані там, де мова про Дейві Крокета і Боффало Била, для майбутніх поколінь, то нехай же про неї довідаються з газети бодай їхні сучасники. За американською пресою треба ще згадати, що обидва юнаки приїхали до цієї країни приблизно десять років тому разом із своїми батьками з підсовєтської України. Аркадій вже є американським громадянином, а Юрко також є на найкращій дорозі, щоб ним стати.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

БОСТОН, Масс. — Т-во ім. Є. Коновальця, Відд. 238, повідомляє своїх членів, що Річні Збори відбудуться в неділю, 15-го лютого 1959 р., зараз після Служби Божої, в залі укр. прав. церкви — 24 Orchard Hills Rd., Jamaica Pl. Mass. На ці збори повинні явитися всі, вислухати звітів Управи та вибрати нову Управу на 1959 р. З огляду на це, що збори відбудуться перший раз в новозбудованій церковній залі, на порядку денному буде багато інших справ. — П. Мороз, предс.; В. Міґован, кас.; Іл. Сілинський, секр.

ШИКАҐО, Ілл. — Управа 301 Відд. ім. Д. Вітовського, повідомляє, що Річні Збори, які мали відбутися в неділю, 8-го лютого, перенесено на неділю, 15-го лютого 1959 р. Проситься ласкаво всіх членів прийти на ці Річні Збори, в год. 12:30 по пол., в парафіяльній залі св. Володимира при 2250 В. Кортез вул. — В. Іващук, гол.; М. Кришталь, фін. секр.; Ю. Паславський, рек. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Т-во „Укр. Січ", Відд. 170, повідомляє, що Збори відбудуться у п'ятницю, 20-го лютого 1959 р., в год. 6:00 веч., в УНДомі при 96 Fleet St. Проситься членів громадно прибути і вирівняти свої вкладки — П. Мелень, предс.; В. Плечонь, кас.; І. Грабар, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. Дж. — Б-во св. Арх. Михаїла, Відд. 142, повідомляє всіх членів, що Місячні Збори відбудуться в суботу, 14-го лютого 1959 р., вечером, в залі УНДому при 214 Fulton St. Управа Відділу просить про численну участь. — М. Маркович, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ Па. — Б-во св. Василія, Відд. 339, повідомляє всіх своїх членів, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 15-го лютого 1959 р., в год. 7-ій веч., в домі Укр. Громади, при 3322 Н. Лавренц вул. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів конечно прибути в цілі обговорення важливих справ. — А. Хромяк, предс.; С. Лупацій, секр.

Посмертні Згадки

КАТЕРИНА ТВЕРДА — довголітня членкиня Відд. 357 УНСоюзу в Northumberland, Pa., померла, по довгій і тяжкій недузі, 26-го січня 1959 р. Покійна нар. 1893 р., в селі Голдовичі, пов. Вібрка, Зах. Україна. До УНСоюзу вступила 1922 р. Походила з дому Тихоліз. Полишила у великому смутку 2 доньки, Марію Верт, Анну Цайглер, 3 синів, Николу, Михайла, Григорія, 3 внуків та 2 правнуків. Похорон відбувся з пох. заведення, при участи Рідних, Знайомих і Приятелів, на Riverview Cemetery. — Вічна Їй Пам'ять.

С. Возьний, секр.

АННА КАДУБЕЦЬ — довголітня членкиня Відд. 151 УНСоюзу в Аллентавні, Па., померла несподівано на удар серця, 30-го грудня 1958 р. Покійна вступила до УНСоюзу 1914 р. Походила зі села Збочіска, пов. Ліско. Полишила у смутку чоловіка Миколу, доньку Катерину й сина Михайла. Похорон відбувся 2-го січня 1959 р., з пох. заведення, до місцевої укр. прав. церкви Пречистої Діви Марії. Тлінні Останки поховано на місцевому прав. цвинтарі, при участи Родини і Членів УНС. — В. Їй П.

А. Пипок, секр.

ТАРЗАН, ч. 4209. Смертельний удар.

Нало їхні ікли зударилися в жахливому змаганні, і несамовите трублення покотилося по рівнині!

І так вони, спотикаючися, перехиляючися, в бою дійшли аж до краю лісу. Земля дрижала, і дерева руйнувалися під тягарем велетенських тіл!